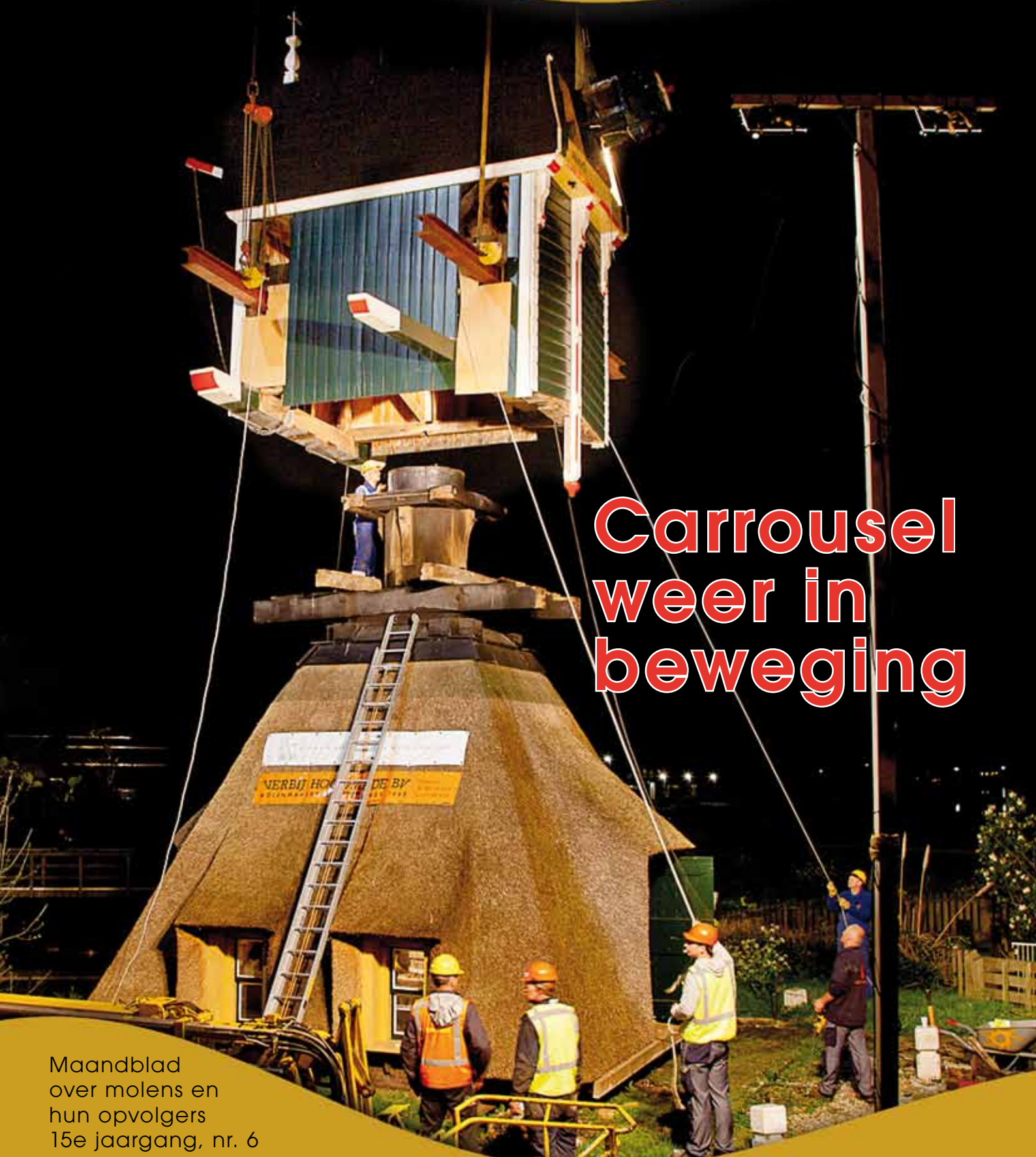

Carrousel weer in beweging

COLOFON

Redactie & administratie:

Moerdijkstraat 39 2751 BE Moerkapelle,
Tel./fax: +31 (0)79-5931303
E-mail adres: jsbakker@molenwereld.nl

Verschijsning:

Elf maal per jaar, als regel op de eerste woensdag van de maand. Gedurende de maanden juli en augustus verschijnt één gecombineerd nummer.

Uitgave:

De 'Molenwereld' is een uitgave van de Stichting Molenwereld
Benedenrijweg 521 2987 VA Ridderkerk
Tel.: 0180-411018

Uitgever:

dhr. S.J. Veerman
Zwanenbloem 51, 2954 NH Alblasserdam
Tel.: 06-23974997
E-mail adres: sjv@xs4all.nl

Redactie:

dhr. J.S. Bakker
Moerdijkstraat 37 2751 BE Moerkapelle,
Tel/fax 079-5931303
E-mail adres: jsbakker@molenwereld.nl

dhr. B.H.J. Mols
Provincialeweg Zuid 42, 4286 LM Almkerk,
Tel.: 06-50283248
E-mail adres: bart68@planet.nl

Advertenties:

J. Ottevanger
Molenviergang 2 2761 BK Zevenhuizen
Tel.: 0180-638180 / Fax: 0180-638179
E-mail adres: adv@molenwereld.nl

Abonnementen:

Tel.: +31 (079)-5931303 (na 18.00 uur) / Fax: +31 (079)-5931303
Nederland (€ 47,50) per jaar (incl. 6% BTW).

Overige landen Europa (€ 65,-)
Andere landen prijs op aanvraag.

De abonnementsprijs dient bij vooruitbetaling te worden voldaan.
Abonnementen kunnen op ieder gewenst moment ingaan en worden automatisch verlengd tenzij een abonnement uiterlijk 1 december van het lopende abonnementsjaar schriftelijk wordt opgezegd.
De in het lopende abonnementsjaar (van januari t/m december) reeds verschenen nummers worden na ontvangst van het abonnementsgeld direct toegezonden, indien nog voorradig.

Prijs losse nummers: in Nederland € 6,-;
overig Europa € 7,- (exclusief porto).

Donateurs van de Stichting Molenwereld ontvangen het blad gratis bij een minimum-donatie van € 62,50.

Bankrelatie:

Voor Nederland: Postbank 4506935 / Rabobank 3750.30.867
Voor België: Postcheque 000-1746998-BT

Kopij:

Zenden aan de redactie van de Molenwereld,
Moerdijkstraat 39, 2751 BE Moerkapelle.

Lay-out en Druk:

Vis Offset, Alphen aan den Rijn. E-mail: info@drukkerij-vis.nl

ISSN 1387-2974

© COPYRIGHT 2012 Stichting Molenwereld Moerkapelle.
Niets uit deze uitgave mag worden veeleenvoudigd en/of openbaar worden gemaakt op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Redactioneel

Het juninummer is weer een rijnlandnummer; in die zin dat het ook wordt verstuurd aan de relaties van de Rijnlandse Molenstichting en daarom ook meer aandacht schenkt aan de molens in de molensrijke streek van Nederland. Andries Veloo is weer op zijn 'vélo' gestapt en heeft een bezoek gebracht aan Pierre Pijnaken op de Groenendijkse molen. Rijnland beleefde in de afgelopen weken de verhuizing van de Munnikenmolen in Leiderdorp. Ongeveer een halve eeuw geleden, in 1962, organiseerde de vereniging De Hollandsche Molen een excursie naar Rijnland omdat toen de molens in dit gebied onder grote druk kwamen te staan. Daarover verscheen zelfs eerder, in mei 1957 een speciaalnummer van het verenigingsorgaan *Molennieuws*. Tijdens die excursie werd ook een stop gemaakt bij de Munnikenmolen die toen nog geheel vrij in het open weidelandschap stond met een vrije blik over een groene vlakte tot aan Leiden toe. Er werd toen verteld dat dhet gebied tot aan de molen vol gebouwd zou gaan worden. Men kon het zich niet voorstellen! Moet je nu eens kijken...

Niet alleen in Rijnland wordt gewerkt aan molens. Ook ik het Land van Heusden en Altena en niet alleen daar zijn grote restauraties in uitvoering of juist voltooid. Michel Dellebeke laat ons de werkzaamheden aan de molen van het voormalige waterschap De Oude Doorn zien.

De eerste generatie jonge AKG-molenaars nadert de pensioengerechtigde leeftijd. Wisselingen van de wacht beginnen zich af te tekenen. Onlangs droeg Hans Dobbe in Wageningen het stokje van De Vliet over aan Bart Mols. Beiden kijken in dit nummer terug en vooruit.

Het traditionele verslag over de jaarvergadering van de Vereniging De Hollandsche Molen, de 'alma mater' van het Nederlandse molenbehoud. Daarmee was eigenlijk de koek van dit nummer weer op...

En Balie Kluiver twijfelt aan de bedoelingen van brandstichters. **JSB**

Bij de omslag voorzijde: Nachtelijk spektakel in Leiderdorp. Het bovenhuis van de Munnikenmolen wordt van de ondertoren gelicht; het begin van een kilometers lange reis een paar honderd meter verder (foto BarBra Verbij fotografie, 10 mei 2012).

Bij de omslag achterzijde: Een 'adembenomen' Munnikenmolen bezigt aan zijn laatste dagen op zijn oude plek aan de Persant Snoepweg. In de kijkrichting lijkt het nog mee te vallen. De grote problemen liggen evenwel in tegenover gestelde richting (foto D. Kenbeek, 23 februari 2012).

Uw mooiste molenfoto ook in kleur op de achterpagina van de Molenwereld? De achterpagina reserveren wij voor lezers die hun mooiste molenfoto's graag met anderen willen delen. Inzending kan zowel per post als per e-mail. In het laatste geval is wel een voldoende hoge resolutie vereist: minimaal 300 dpi. Inzending kan geen plaatsing garanderen. Er zijn per jaar immers maar elf mogelijkheden en bovendien streeft de redactie naar spreiding per regio en molentype. U kunt uw foto ('s) insturen of mailen naar de redactie van *Molenwereld*.

INHOUD

pagina

MOLENSACTUEEL	203
RIJNLANDSE MOLENSTICHTING	213
MOLENSACTUEEL: Standerdmolen Liebenburg afgebrand	218
MENS EN MOLEN: Een erezuil voor Paul Bauters <i>Alain Goublomme</i>	219
GRENSMOLENS	220
MOLENSACTUEEL: Carrousel weer in beweging <i>Dick Kenbeek</i>	222
MOLENSACTUEEL: Restauratie van De oude Doorn <i>Michel Dellebeke</i>	230
ZOEKER	232
'T-BETERE WERK: Nogmaals Rockanje en Van Riet	232
HELP EEN HOBBELAAR! (6)	233
'T-BETERE WERK: De bouwers van de Veendermolen	233
MOLENSACTUEEL: Wisseling van de wacht in Wageningen	234
ACTIVITEITEN: Jaarvergadering van De Hollandsche Molen <i>J.S. Bakker</i>	238
UIT 'T KIJKGAT	242

Afsluitdatum van de kopij voor
het juli/augustusnummer van *Molenwereld*:

8 JUNI 2012

molenpatrimonium te behoeden voor verval en verdwijnen. Zuid-Holland was zo de eerste provincie in Nederland waar na de oorlog nauwelijks meer molens verdwenen, in tegendeel zelfs een kwaliteitsimpuls kregen. Het provinciale molenbeleid was voor veel molenkenners het beste van Nederland; sterk gepersonifieerd in de eigen deskundigen die niet alleen blijk gaven van grote kennis en kunde, maar ook van een enorme betrokkenheid; herkend en erkend, ook politiek. Hofstra trok die lijn door zoals uit het bovenstaande blijkt.

De laatste jaren is evenwel een kentering opgetreden bij het Bureau Cultuur waar de drie molendeskundigen onder vielen. Een van hen, Gerard Ottevanger, is overgeplaatst in een administratieve functie bij het Bureau Subsidies, terwijl een andere, Herman Sangers, een functiewijziging kreeg toegedacht. Het kwam er op neer dat deze zo succesvolle molenonderafdeling min of meer werd uitgekleeft. Uit onvrede over deze gang van zaken heeft Hofstra nu zijn ontslag genomen. Dit is een enorm verlies voor de provincie Zuid-Holland, in het bijzonder waar het de molens aangaat. Het zou na meer dan een halve eeuw wel eens het einde kunnen betekenen van een Zuid-Hollandse successtory die op molengebied zijns gelijke niet kent.

De heer Hofstra heeft inmiddels een nieuwe functie gevonden bij Van Reeuwijk bouwmeester in het Friese Arum waar men waarschijnlijk wel dankbaar gebruik maakt van zijn kennis en ervaring. **jsb.**

▲Jan Hofstra heeft een groot aantal molenrestauraties in Zuid-Holland van uitzonderlijke kwaliteit op zijn naam staan die stuk voor stuk getuigen van grote kennis en liefde voor het vak, gepaard gaande met intense nauwgezetheid, zoals bij de restauratie van de Mallemolen in Gouda.

▲Het ophekken van een halve roe van De Kraai in Westbroek (foto Berkhof).

Restauratie molen De Kraai in Westbroek vordert

Op verzoek van de opdrachtgever is molenmaker Berkhof uit Zwartebroek gevraagd om molenmaker Jan Wilten bij te staan met de restauratie. Berkhof neemt de restauratie van het wiekenkruis op zich en legt het koppel stenen. Eind mei zijn de roeden weer gestoken. Een en ander was afhankelijk van de voltooiing van het rietdekwerk gereed.

▲ Sassenheim: niet welkom bij sommige buurtbewoners. De molen van Sassenheim voor de gedeeltelijke sloop.

Presentatie 'Groot Rotterdams molenboek'

Windmolens in alle soorten en maten vullen deel 1 van het lees-, kijk- en naslagwerk *Groot Rotterdams Molenboek*. De samenstellers Hans van Krimpen, Koos Rotteveel, Bas Koster en uitgever Arnoud Voet hebben vele tientallen 'monumenten van kracht en techniek' tot in detail beschreven. Ze hebben gestaan - enkele zijn behouden gebleven - in het centrum van Rotterdam en Overschie. Het kwartet voert de lezer op een denkbeeldige tocht mee langs molens die ooit in het gebied hebben gefunctioneerd of nog pronken. Tijdens de Nationale Molendag is in een feestelijke ambiance het eerste exemplaar overhandigd aan directeur Leo Endedijk van Vereniging De Hollandsche Molen. De uitreiking en presentatie vond plaats bij molen De Speelman aan Overschie.

De Korenhalm in 's-Gravenpolder na de grote restauratie (foto: Stichting Borselse Molens, 1 mei 2012).▶

Kleiweg 775, die uiteraard ook in het boek voorkomt. Het boek is een uitgave van Voet te Capelle aan den IJssel en telt 160 pagina's en vele tientallen bijzondere foto's, prenten en unieke plattegronden. De introductieprijs is 27,95 euro. Verkrijgbaar in de reguliere boekhandel of te bestellen via www.uitgeverijvoet.nl of 010-2847362.

Wiekenkruis De Speelman niet welkom in Sassenheim

'Hier Geen Wieken'; dat is de veelzeggende naam van de belangenvereniging van de omwonenden van molenstomp Speelman in Sassenheim. De tegenstanders van de restauratie van de molen zijn vastbesloten. De 35 meter hoge wieken zijn niet welkom in hun buurt. Het belangrijkste punt van protest is dat de privacy van de bewoners wordt aangetast, aldus de voorzitter van Hier Geen Wieken (HGW). "Rond de molen wordt op negen meter hoogte een omloop gebouwd, op tien meter afstand van mijn huis. De toeristen kijken zo op mijn bord, wanneer ik zit te eten." Ook geluidsoverlast en slagschaduw zijn

voor de bewoners onwenselijke bijkomstigheden. Uit een onderzoek van de milieudienst werd voor hen niet duidelijk hoeveel geluid de wieken veroorzaken. De gemeente Teylingen acht de schaduwworming en geluidstoename aanvaardbaar, gelet op de cultuurhistorische waarde die met het herstel van de molen is gemoeid. Maar die veronderstelde waarde wijst HGW resoluut van de hand. De molen bestaat op deze plek immers al langer zonder, dan mét wieken. HGW vreest echter dat de gemeente samen met de Stichting De Molen van Sassenheim de restauratie gewoon zal doordrukken. De inmiddels uit zeven leden bestaande belangenvereniging heeft inmiddels ook juridische bijstand ingeschakeld.

Restauratie molen De Korenhalm te 's-Gravenpolder afgerond

Op 11 mei is molen de Korenhalm in 's-Gravenpolder na een grondige restauratie feestelijk heropend. Op 1 september 2011 werd er begonnen met de restauratie (*Molenwereld* 2011-10-331), en dankzij de inzet en het vakman-

schap van de betrokken aannemers: Traas Building Care, Aannemers- en klussenbedrijf De Koster, en molenmakersbedrijf J.K. Poland, ging dit heel voo spoedig. Eind 2011 was de restauratie grotendeels afgerond en inmiddels zijn alle werkzaamheden, ook die van het onderhoudsplan tot volle tevredenheid afgerond. Zowel binnenin als buitenom de molen werd er heel veel werk verzet. Het machinehok achter de molen werd voorzien van een nieuw dak, nieuwe kozijnen, nieuwe elektra, en ook de stalen raamkozijnen werden grondig gerestaureerd. In dit hok staat de elektromotor die de maalstoel onderin de molen aandrijft. Het is het streven van Stichting Behoud Borselse Molens om in de toekomst ook weer met deze stenen te gaan malen. In de buitengevel van de molen werden alle voegen verwijderd, en vervolgens werd de gevel weer opnieuw ingevoegd met een goede restauratiemortel. Tijdens het voegen bleek dat er ook nog eens 1200 stenen moesten verwijderd i.v.m. vorstschade, deze zijn voorzichtig uitgebikt en vervangen. Na de vele regenbuien van de laatste tijd is de conclusie dat de muren nu de regen prima buiten houden. Daarnaast restaureerde aannemersbedrijf De Koster de stelling heel grondig, en werden er diverse deuren en kozijnen vervangen of gerestaureerd. Traas Building Care heeft in totaal 61 balkkoppen vervangen/gerestaureerd, deze waren i.v.m. vochtproblemen/ouderdom ernstig aangetast en moesten dringend aangepakt worden. Een ingrijpend karwei, doordat om bij de balkkoppen te kunnen komen ook de vloerdelen van de zolders moesten worden verwijderd, ontstonden er tijdelijk doorkijkjes van twee of drie zolders hoog. Waar nodig werden ook de vloerdelen die slecht waren vervangen, dit was nodig bij de vloer van de kapzolder, luizolder en maalzolder. Molenmakersbedrijf Poland uit Broek op Langedijk, voorzag de molen van een nieuwe staartbalk, een nieuwe lange spruit, en een nieuwe

De molen van Budel-Schoot met zijn Icopal dak- en rompbedekking. Chris van Bussel had een grote voorliefde voor dit materiaal en het gebruik is vaak op hem terug te leiden (foto Rob Simons, 12 april 2012).

▲ De molen van 't Zand is uiterlijk weer compleet (foto H. Noot, 29 april 2012).

kruibok, en restaureerde diverse andere zaken waaronder het gaande werk, en zette de molen van onder tot boven weer keurig in de verf. De molen werd heropend door de heer L. Endedijk, directeur Vereniging de Hollandsche Molen, en de heer G. Ottevanger, vicevoorzitter van Vereniging de Zeeuwse Molen.

Onderhoud aan molen Janzona te Budel-Schoot

Aan molen Janzona van de heer P. Janssen te Budel-Schoot is weer onderhoud gepleegd. Vorig jaar was de binnenroede al geheel opnieuw opgehekt. In maart is er aan de buitenroede enig houtwerk vervangen: circa tien hek-scheien, één voorzoom, één windbord en wat klossen. Tenslotte zal het hele kruis nog geschilderd worden. In april is de kapbedekking vernieuwd door molenmaker Adriaens uit Weert. Na het verwijderen van de oude laag zijn er wat planken, die onderaan ingerot waren, deels vervangen. Daarna is er een onderlaag op de kap gespijkerd en tenslotte werd er een laag van het fraaie rode Icopal op gebrand. Boven de spruiten en voor een achterkeuvelens is een klein U-gootje gekomen. Sinds de bouw van deze molen in Budel-Schoot zijn achtkant en kap gedekt met Icopal. Dit is thans bijzonder, want er zijn nog maar drie molens in Nederland die deze bedekking hebben (buiten de Janzona ook de Sint Victor te Zeeland-Oventje en De Pelikaan te Den Dungen-Maaskantje. Vroeger kwam het vaker voor (met name in Brabant en Limburg). Het voordeel van deze bekleding tegenover het normale asfaltpapier was dat het jaarlijkse teren overbodig was. Icopal is van oorsprong een in 1876 in Denemarken opgerichte onderneming maar heeft nu 36 productielocaties in Europa, o.a. in Goirle.

Rob Simons.

Herstel Collse Watermolen te Eindhoven

De Collse watermolen in Eindhoven staat sinds april in de steigers en is voorzien van een groot oranje plastic zeil; dit alles in het kader van groot onderhoud. De molen wordt gestraald en er vinden diverse kleine reparaties plaats. Ook worden er enkele nieuwe dakraampjes geplaatst. De renovatie zal tot circa eind juni duren. De renovaties vinden plaats in het jaar waarin de gemeente in het kader van het integraal dorpsontwikkelingsplan ook kijkt naar een mogelijke Van Gogh-wandelroute langs de molen.

Opening Kapelse Molen te Roermond

Na een grondige restauratie is op 22 april de Kapelse Meule in de wijk Kapel in 't Zand te Roermond feestelijk geopend. Tijdens de opening zijn ook de sleutels overhandigd aan de nieuwe molenaar. De opening werd verricht door J. van Rey, wethouder van de gemeente Roermond. De Kapelse Meule werd halverwege de jaren '90 door de Gemeente Roermond gekocht om sloop te voorkomen. In 2001 werd de molen aangewezen tot rijksmonument. Met de restauratie kon, met hulp van het Rijk en de Provincie, in 2009 worden begonnen. Uitgangspunt hierbij was het behoud van de unieke elektrische maalinstallatie en het niet terugbrengen van de wieken, die in de jaren '20 van de vorige eeuw verloren zijn gegaan. Kort na 1929 werd helemaal overgeschakeld op elektrische aandrijving. De molen was in die tijd daardoor één van de modernste in de wijde omgeving. Deze elektrische installatie heeft er mede voor gezorgd dat de molen tot rijksmonument werd aangewezen. Toch moesten de meeste molenaars in die tijd, ondanks het bedieningsgemak, niet veel hebben van elektrische aandrijving: veel te duur in

exploitatie. Om die reden gaven zij de voorkeur aan langzaam lopende een-cilinder dieselmotoren die veel voordeliger in het gebruik waren. Het betekent wel dat de Kapelse Meule een bijzonder voorbeeld is van een oude elektrisch maalderij en vanaf heden dus ook goed geconserveerd verleden.

Nieuwe ansichtkaarten

20 nieuwe ansichtkaarten zijn uitgegeven door Jan van der Molen en Hans van der Wel. Het zijn eigen opnames van Groenekan, Tienhoven, Spijkenisse en Luykgestel (De Deen) na restauratie en verder recente opnames van Heumen, Laag Keppel, Nederasselt, Cabauw, Bovenkarspel, Enkhuizen, Medemblik, Brielle, Gorinchem (Westmolen), Herkingen, Maasdam (Antonymolen), Sommeldijk, Streefkerk (Oude Weteringmolen), Rilland, Stramproy (St Jan) en Stapelmoor (Dld). De voorbeelden staan op www.molens.eu en zijn te bestellen via email europesemolens@gmail.com of telefonisch op 06-4777 6456.

De kaarten kosten 1,00 euro per stuk excl. verzendkosten.

Ook Peter van der Drift heeft twee ansichtkaarten uitgegeven en wel van mo-

len Windlust in Burum. Het betreft een kleurenopname uit 2006 van Harmannus Noot en een heruitgave van een prentkaart van ca. 1900 (Collectie Vereniging 'De Hollandsche Molen'). De kaarten kosten 1,30 euro per stuk, waarvan 1,00 euro bestemd is voor de herbouw van de molen. U kunt deze twee kaarten bestellen door overmaking van 3,10 euro (incl. 0,50 euro porto) op ING rek. 5681468 t.n.v. P.G.M. van der Drift, Veenweg 59, 2631 CJ Nootdorp. Voor informatie: 015-3108742 of peter-cindyvd drift@ziggo.nl

In 't kort

- Bij molen Eva te **Usquert** is op 30 april een informatiezuil onthuld door de kleinzoon van de laatste particuliere eigenaar Tj. Dusseldorp.

- Op 12 en 13 mei is het 150-jarig bestaan van De Vier Winden te **Reutum** gevierd met diverse feestelijkheden rond de molen.

- De gemeente Arnhem overweegt onder andere de verkoop van molen De Hoop te **Elden**.

- Op dinsdag 22 mei bereikte omstreeks het middaguur de verhoogde molen in **Vaassen** zijn hoogste punt, waarna werd begonnen met het plaatsen van de be-

tonnen elementen die de molen moet gaan dragen.

- In mei zijn door Coppens uit Bergharen nieuwe roeden gestoken in De Oude Molen te **Wijchen**.

- Ten gevolge van asfalteringswerkzaamheden aan de Frieseweg is het stekken van de nieuwe roeden van 't Roode Hert te **Alkmaar** uitgesteld en vindt naar verwachting in de tweede helft van juni plaats.

- Inmiddels is de kap geplaatst op de molen van **'t Zand** en zijn de roeden gestoken zodast de molen weer het uiterlijk heeft van een echte windmolen.

- Het achtkant van de Zijllaanmolen te **Leiderdorp** is recent van een nieuw rietdek voorzien.

- Leefbaar Reimerswaal heeft schriftelijke vragen gesteld aan het College van B en W omtrent de onderhoudskosten van De Rozeboom te **Krabbendijke**, nadat in september 2011 een uitgave van 47.000 euro niet werd gehonoreerd.

- Het genomineerde Geronimo-monument en Antoniusmolen te **Eerde** hebben helaas niet de titel 'meest levende oorlogsmonument van Noord-Brabant' in ontvangst mogen nemen. Op 5 mei werd de prijs uitgereikt aan de Liniecruiser te Bergen op Zoom.

- Hans Tielemans, sinds 1983 molenaar van korenmolen in **Geldrop**, heeft op 22 april uit handen van wethouder Steenbakkers de vrijwilligerspenning van de gemeente Geldrop- Mierlo ontvangen.

- Op 25 mei is door gedeputeerde van de provincie Noord-Brabant, mevrouw Van Haften, molen De Raaf te **Ravenstein** weer in gebruik gesteld na herstelwerkzaamheden aan de fundering.

- Na mislukte verkoopopgingen blijven De Heimolen te Rucphen en De Hoop te Sprundel voorlopig in eigendom van de gemeente **Rucphen**.

- Op 2 mei presenteerde de Stichting Koevingse molen het historisch onderzoek dat gerealiseerd is door een bijdrage uit het Rabo Coöperatief dividend 2011.

- Op 28 mei 2012 werd in huiselijke kring het 60 jarig huwelijk gevierd van George Adriaens, oud-molenmaker te **Weert**, en Ida Adriaens-Nijs.

Molenkalender

9 en 10 juni 2012 Groninger Molenweekend.

30 juni 2012 Westlandse Molendag.

Molenkalender buitenland 2012

24 juni 2012 Molendag provincie Limburg en Antwerpen (B).

◀ **De Zijllaanse molen in Leiderdorp met zijn nieuwe rietdek (foto E.G.M. Esselink, 19 mei 2012).**

Molens restaureren en onderhouden vraagt om vakmanschap en jarenlange ervaring. Die vindt u bij de leden van de Nederlandse Vereniging van Molenmakers. De bedrijven die het logo van de NVVM voeren staan borg voor.....

kwaliteit en deskundigheid.

Nederlandse Vereniging Van Molenmakers

*Gecertificeerde Molenmakersbedrijven

Molens RIJNLAND

Andries Veloo

Op een van mijn fietstochten door Rijnland zag ik dat de Groenendijkse molen stond te malen. Ik was nog aan het nadenken over het interview voor juni en dacht: "Kom, ik ben in de buurt, dus laat ik bij Pierre langs gaan. Pierre ken ik al vrij lang, want toen ik in 1985 bij Bart Kraan op de Groenendijkse molen ging lessen was Pierre ook in de groep. We zaten daar met een stuk of zes leerlingen, o.a. Marga Scheffer (korenmolen van 's-Gravenzande); Annemiek Keuning (na haar examen molenaar geweest op de Pendrechtse molen); Pierre samen met zijn relatie Tineke, Anja Hoogduin (verhuisd naar het Groningse Meedhuizen en vrijwillig molenaar op de molen van Ten Post). Pierre deed in 1985 examen, een jaar voor mij. Toen Bart Kraan stopte met malen in 1988 volgde Pierre hem daar op en de molen bleef voorlopig ook instructiemolen.

Pierre Pijnnaken bij de achterwaterloop (foto Andries Veloo, 26 april 2012). ▶

COLOFON Rijnlandse Molenstichting

Hooglandsekerkgracht 17e
2312 HS Leiden

Tel. 071-5164840
Fax 071-5164849
Bankrekening no. 5665.47.163
K van K Leiden S 165575

De Rijnlandse Molenstichting is opgericht op 11 maart 1959

Waar draait het bij de Rijnlandse Molenstichting om:

- Om de molens

Wij herstellen en onderhouden molens in Rijnland. Al onze molens worden door vrijwillige molenaars bemalen, waarbij wij ernaar streven om deze molens zo mogelijk en zo nodig in te kunnen zetten voor de bemaling.

- Om het landschap

Wij bewaren het karakteristieke Hollandse landschap voor nu en later. Bij dat landschap horen de molen en hun omgeving.

"Molens Rijnland" is een uitgave van de Rijnlandse Molenstichting en verschijnt eens per kwartaal in het maandblad "Molenwereld".

Pierre Pijnnaken van de Groenendijkse molen

▲De molen, nog met scheprad. Bij het scheprad vermoedelijk vader Kraan met twee van zijn kinderen (foto coll. Ruud Bax).

▲Bij de restauratie van 1966 verdween de halve verdekking.

▲De Groenendijkse molen omstreeks 1940. De molen heeft al wel zijn schroefpomp, maar de motor is er nog niet (ansichtkaart coll. jsb).

Pierre is geboren op 12 maart 1950 aan de Oude Singel te Leiden, vlak bij de Beestenmarkt, waar molen de Valk staat. Als stadsjongetje van acht jaar speelde Pierre ook eens op de berg van molen de Valk. Er stonden twee grote deuren open en er ging een lange trap naar boven; wie durft? Nu, hij en z'n vriendje

▲Het begin van de restauratie in juni 1998; op de achtergrond de spoorlijn Leiden-Woerden; de 'molenspoorlijn van Nederland' (foto L. Vellekoop, juni 1998).

durfden wel en zij met z'n tweeën naar boven. Bijna boven klonk er een grote brul van beneden van een grote kerel en met een trap onder hun kont werden ze de molen uitgeschopt. Pierre begon in 1980 aan de opleiding vrijwillig molenaar op aandringen van zijn vriendin Tineke. Pierre deed, zoals vermeld, in 1985 examen, maar in 1990 moest Pierre om gezondheidsredenen stoppen met malen. Ik heb daarna nog regelmatig contact met Pierre gehouden en telkens geïnformeerd naar zijn gezondheid, maar daar zat maar geen verbetering in. Pierre kon zijn werk als timmerman wel uit blijven voeren. Ik heb Pierre regelmatig in Leiden op zijn klussen bezocht. Pierre was veel aan het werk in

historische panden in Leiden. Dat was prachtig restauratiewerk aan houtconstructies, die mij erg aan molenmakerswerk deden denken; een vakman dus. Pierre en Tineke wonen denk ik al ruim 25 jaar samen en ze hebben een zoon, Teun. Toen Pierre in 1990 stopte met zijn molenaarshobby heeft hij enkele historische motorfietsen gerestaureerd, reed zelf op een Harley-Davidson en ging regelmatig met zijn broer een weekend toeren; tegenwoordig ook met zijn zoon. Pierre is een verwoed wandelaar, lid van een wandelsportvereniging en heeft twee maal vanaf de Pyreneeën naar Santiago de Compostella gelopen en ondanks zijn gezonde levensstijl kreeg Pierre op zijn eerste tocht hartklachten

▲De grijze 'tafel' rechts is de omtimmering van de grote riemschijf en de riem voor de aandrijving van de schroefpomp. De kabel met het contragewicht is van de riemspanner. De voormalige schoorsteen links herinnert nog aan de tijd dat de molen bewoond was (foto Andries Veloo, 26 april 2012).

▲De riemaandrijving van de schroefpomp (foto Andries Veloo, 26 april 2012).

▲De geopende pompput met de riemaandrijving op de pompas (foto Andries Veloo, 26 april 2012).

in Spanje en moest daar opgenomen worden in het ziekenhuis. Het liep allemaal best af en de tweede keer liep hij hem zonder problemen. In 2008 kwam Pierre bij mij langs op de Lagenwaardse molen om te vragen of hij met zijn wandelclub langs mocht komen. Tijdens ons gesprek zei Pierre dat hij zich weer helemaal gezond voelde en dat de molens hem toch bleven trekken. "Nou", zei ik, "dat komt goed uit, want wij kunnen nog wel een paar molenaars gebruiken bij de Rijnlandse Molenstichting". Hij werd direct enthousiast en toen ik hem vertelde, dat er op de Groenendijk een plekkie vrijkwam, werd hij zelfs heel erg enthousiast. Een week of twee later was Pierre na bijna twintig jaar weer molenaar op de Groenendijkse als opvolger van Hans Brok, die nu al een aantal jaren op houtzaagmolen De Salamander in Leidschendam zit. Pierre is ontzettend enthousiast en is bijna elke dag op de molen. Tineke vraagt zich af, of er een prikklok op de molen hangt, omdat Pierre altijd op tijd op de molen wil (moet) zijn. Al zijn technisch inzicht en zijn ervaring doen de molen erg goed. Vanaf mijn molen kan ik Pierre net aan zien, prachtig dat die molen zo vaak rond gaat.

▲Pierre Pijnaken voor zijn molen (foto Andries Veloo, 26 april 2012).

De molen

De molen werd gebouwd in 1627 ter bemaling van de polder Nieuw-Groenendijk. De molen maalde via de dijsloot langs de Hoge Rijndijk uit op de Westvaart. Bij een grote ruilverkaveling die voltooid werd in 1970 zijn enige polders samengevoegd en er is nu één grote polder Groenendijk, bestaande uit de voormalige polders:

- *Nieuw-Groenendijk;*
- *Oude Groenendijkse polder;*
- *de Barre polder;*
- *de Bent-en Delf- of Generale Polder (alias Het Lange Land).*

In de 19e eeuw werd diverse malen overwogen de molen te vervangen door een gemetselde molen, die dan ook de Oude Groenendijkse polder zou gaan bemalen. Echter de molen werd telkens opgeknapt en in 1884 werd het bovenhuis zelfs vernieuwd door molenmaker C. Boers uit Hazerswoude.

Tot 1911 is de molen bewoond geweest, in dat jaar werd het ernaast gebouwde huisje in gebruik genomen.

In 1939 werd het scheprad vervangen door een schroefpomp. De roeden werden half verdekkerd. Dit is te beschouwen als oud hollands tuig met stroomlijnbeplating aan de achterzijde van

◀De Groenendijkse molen met het in 1911 gebouwde molenaarshuis, gezien vanuit dezelfde richting als op de foto van omstreeks 1960. Het motorhuis is weg; de bomen ook... en de molen heeft weer zeilen (foto D. Kenbeek, 11 februari 2012).

▲De Groenendijkse molen omstreeks 1960. De molen is buiten bedrijf. De molenwerf rond de molen is beplant met bomen! In het gebouwtje met het golfplaten dak staat een dieselmotor van 30 pk die de schroefpomp aandrijft. De uitlaatpijp is duidelijk zichtbaar. Naast het gebouwtje rechts de brandstoftank en links het woonhuis (foto A. Bicker Caarten, coll. Ruud Bax).

◀De molen in de sneeuw (foto D. Kenbeek, 11 februari 2012).

de voorzoom. De vloer van de molen moest circa. 85 cm omhoog, omdat net boven de vloer een groot aandrijf wiel voor de pomp werd geplaatst (vergelijk de Oostbroekmolen in Zoeterwoude, *Molenwereld* 2010-12-449). In dat jaar is de molen waarschijnlijk ook geel geverfd, daarvoor was de kleur grijs-groen. Vanwege die gele kleur wordt de molen ook wel de Gele Wip genoemd. Zo kent Hazerswoude de Blauwe, de Gele en de Rooie Wip, haast op een lijn staand! Door het aanbrengen van het grote aandrijf wiel moesten de schaarstijlen

worden verwijderd. De kokerbalken gingen doorzakken onder het gewicht van de koker met het erop rustende bovenhuis. Door middel van trekstangen onder de kokerbalken en bevestigd aan het boventafelement is verder doorzakken voorkomen.

Molenaars

De Nieuw-Groenendijkse molen werd vanaf 1924 bemalen door de familie Kraan. Het gezin Kraan had 10 kinderen

die het met zijn allen maar moesten zien te redden in het kleine molenaarshuisje. Een woonkamer met bedstee en een zolder, meer was het niet. Er was geen gas water en elektriciteit en het inkomen als molenaar was erg laag. Vader Kraan deed er nog werk naast, maar toen hij overleed verviel dat inkomen en vrouw Kraan moest maar zien hoe ze de eindjes aan elkaar knoopte. Bart Kraan z'n vader is in 1924 aangesteld als molenaar en heeft dit werk gedaan tot 1940, het jaar waarin hij overleed. Toen molenaar Kraan ziek werd heeft zijn zoon Cor, in 1923 geboren, (en na het overlijden van zijn vader) zijn moeder (zij stond bij de polder op de loonlijst) geholpen met malen. Cor wilde wel de molenaar worden, maar het polderbestuur vond hem daar echter te jong voor. Polderopzichter Dekker, die in 1939 het schep rad liet vervangen voor een schroefpomp en de halve verdekking heeft aangebracht werd door het polderbestuur gevraagd om Cor te peilen over zijn kennis van en het omgaan met

de molen. Cor legde alles uit over de pomp en de halve verdekking, niet wetende, dat de bedenker van dat alles voor hem stond. De heer Dekker kwam daags na de polderbestuursvergadering weer naar de molen en vertelde Cor, dat hij met de molen mocht malen. In de oorlog moest Cor eigenlijk naar Duitsland voor de Arbeitseinsatz, maar kreeg een jaar uitstel, omdat hij molenaar was. Daarna moest hij alsnog naar Duitsland, maar hij dook onder en kwam bij de ondergrondse terecht. In de oorlog heeft er ene Van der Meer af en toe op de molen gemalen, een broer van de molenaar van de Rooie Wip. Na de oorlog heeft Cor er nog weleens gemalen, maar werd het gaandeweg door zijn moeder overgenomen, met hulp van zijn broer Bart. In 1960 werd Bart als molenaar/machinist aangesteld. Na de polderconcentratie werd Bart machinist van het nieuwe gemaal aan de

De halve verdekking is visueel een schitterend systeem en wijkt vanaf de voorzijde gezien nauwelijks af van oud tuig; jammer dat het vrijwel overal is weggerestaureerd. De Gele Wip kreeg het bij de restauratie van 1998 als een der weinige weer terug; hulde! (foto D. Kenbeek, 11 februari 2012).▶

Hoogeveense Vaart in de buurtschap Groenstein en ging vanaf het huisje bij de molen nu in de dienstwoning bij het gemaal wonen. Later werd Bart machinist van het gemaal van de Noordplas dat staat op de grens van Boskoop en Waddinxveen. Bart werd in 1972 als een van de eerste instructiemolenaars. Vele molenaars in Rijnland en daarbuiten, volgden bij hem de opleiding. Wij hebben daar zelf een erg leuke tijd gehad. Toen Pierre in 1990 stopte kwam Justin Siebert op de molen en hij werd ook instructiemolenaar. Justin moest helaas in 2004 ook stoppen om gezondheidsredenen. In die 14 jaar is Justin een enthousiast molenaar geweest.

Tot 1959 is de molen in bedrijf geweest, daarna is er buiten de molen een motor geplaatst, die de schroefpomp aandreef. Het malen met de molen werd toen bemoeilijkt, doordat de kast van de aandrijfriem en het hok van de dieselmotor te hoog waren: het gevlucht kon er niet meer overheen. Na de polderconcentratie is de motor verwijderd en de heer Jaap Dekker, in die jaren lid van het algemeen bestuur van de Rijnlandse Molenstichting, maakte samen met Bart de molen weer maalvaardig en liet op Bart's aanwijzing bij Bolnes een nieuwe pomppully maken, waarna met aanpassing van de aandrijfriem de molen met oud hollands tuig weer kon malen. In 1975 is het gevlucht weer half verdekking, dat scheelde enorm, de molen was veel eerder op toeren.

In 1966 kwam de molen in eigendom van de Rijnlandse Molenstichting en werd de vervallen molen grondig gerestaureerd. In 1999 volgde er weer een grote restauratie waarbij de potroeden werden vervangen. Ook werden toen de kaden van de voorboezem verhoogd. Voor de

restauratie was er een beperkte uitmaalmogelijkheid, de duiker onder de Hoge Rijndijk had een te kleine diameter. Er werd een overstort in de voorboezem gemaakt zodat er in circuit gemalen kon worden: het opgemalen water stroomde de polder weer in. Bij de reconstructie van de Hoge Rijndijk werden er twee grote afsluitbare duikers aangebracht, waardoor de uitmaalcapaciteit weer in orde was.

Er dreigt voor de biotoop een probleem te ontstaan, want de molen staat in de Oude Rijnzone, het gebied tussen Leiden en Alphen, waarbij men het gedeelte tussen de spoorlijn en de Oude Rijn wil volbouwen.

▲De halve verdekking aan de achterzijde van de roe (foto D. Kenbeek, 11 februari 2012).

Help ons de molen en daarmee ons landschap te bewaren. Wij hebben uw hulp hard nodig. Het gaat ons daarbij niet alleen om geld, maar ook om uw steun als sympathisant. Donateur worden mag natuurlijk ook! Uw gift wordt uitsluitend aan de molens besteed, onze stichting werkt geheel pro deo.

- Ik geef mij daarom op als donateur van de Rijnlandse Molenstichting.
Mijn jaarlijkse bijdrage bedraagt:
 - € 20,- (minimum bijdrage)
 - € (door uzelf vast te stellen)

p.s. giften en donaties aan de Rijnlandse Molenstichting zijn aftrekbaar van uw inkomstenbelasting.

Naam:

Adres:

Postcode: Woonplaats:

Datum: Handtekening:

Laat de molens draaien

S.v.p. deze bon uitknippen of kopiëren, invullen en in envelop versturen naar de:

RIJNLANDSE MOLENSTICHTING
Hooglandsekerkgracht 17e
2312 HS Leiden

Standerdmolen Liebenburg afgebrand

▲ Van de molen is niet veel meer over (foto Carsten Lucht).

◀ De as steekt omhoog uit de ashoop (foto Carsten Lucht).

▲ De molen van Liebenburg in welstand (beeld Wikipedia/Mirko Riemer 21 augustus 2008).

Een molen in brand steken komt niet alleen in Nederland voor. Nauwelijks een maand na het afbranden van de molen van Burum was het ook bij onze oosterburen goed fout. In de nacht van 18 op 19 mei brandde de standerdmolen aan de L500 tussen Liebenburg en Neuenkirchen in het zuidoosten van Nedersaksen bij Goslar tot op de grond toe af. Om 3.15 uur ging het brandalarm af, maar de strijd tegen het vuur was toen al hopeloos, ondanks de inzet van tachtig brandweerlieden uit Liebenburg en omliggende plaatsen. Toen de eerste brandweermensen bij de molen arriveerden brandde die al als een fakkel. Er was geen redden meer aan. De molen was een beschreemd monument en nog niet zo lang geleden grondig gerestaureerd. De schade wordt geraamd op anderhalf miljoen euro. Ook hier wordt als oorzaak brandstichting genoemd. Ter plaatse wordt herbouw geopperd, maar Irmgard Becker, dochter van de laatste molenaar ziet herbouw als onhaalbaar vanwege de ermee gemoeide kosten.

▲ Paul Bauters (foto Gustaaf Van Damme; coll. Stichting Levende Molens Roosendaal).

Paul gaf in de jaren '70 een in adem-nood verkerende staakmolen een nieuwe toekomst in zijn geboortedorp Huise en bracht enkele uitbundige leerling-molenaars in de luwte van een verdwijnende generatie beroepsmolenaars. Hij blies die postmiddeleeuwse gezellen verwondering in voor het mooiste werktuig dat de mens ooit maakte. Die wind is sindsdien nooit meer gaan liggen.

Paul werd de bezieler van nieuwe lichtingen vrijwillige molenaars en ijverde met een onnavolgbare geestdrift voor restauraties van bijna afgedankte maar toch nog kostbare molens, want molenaars moeten uiteraard een molen hebben.

Hij werd een van de stichters van de vereniging Levende Molens en lid van vele instanties die molens en ander erfgoed willen beschermen. Hij wordt in binnen- en buitenland met recht geroemd als een van de vooraanstaande molinologen van de 20ste eeuw.

Paul was ook een virtuoos verteller en een magistraal schrijver, een Brueghel op perkament. In 1978 publiceerde hij *Vlaamse Molens*, zijn vroegste hulde aan dit ambachtelijk werktuig en tegelijk de eerste schriftelijke molenaarscursus, opgedragen aan enkele moedigen die 'klaar genoeg zien om te begrijpen wat er met onze wereld uit de hand loopt'. Zowat tien jaar geleden schreef hij zijn eindwerk, het allesomvattende drieluik *Van Zadelsteen tot Zetelkruier*, dat op het nachtkastje van elke molenaar ligt. Zijn oeuvre en ander gedachtegoed werden meermaals terecht bekroond.

Paul voelde zich zielsverbonden met molens maar evenzeer met het landschap eromheen. Hij bouwde in Huise een staakmolen waarmee hij graan wou malen, ondertussen luisterend naar het schuifelen van wind en molenstenen. Maar het moest ook een molen zijn die tegelijk een functioneel verbond met het landschap kon aangaan.

Allicht daarom vond hij het heerlijk dat

Een erezuil voor Paul Bauters

Op 13 mei 2012 overleed de bekende Vlaamse molinoloog Paul Bauters.

De eeuwenlange geschiedenis en het maatschappelijk belang van water- en windmolens laten zich niet kort samenvatten. Het is bijna even moeilijk om in enkele regels een volledig beeld te schetsen van de grensoverschrijdende betekenis van Paul Bauters voor de Vlaamse molen en van zijn buitengewone verdiensten als meester-molenaar, filosoof en schrijver.

aan de horizon die hij zag vanaf zijn plekje aan de molen een tweede molen werd opgetrokken, als het ware een grensmaal van een biotoop die hij bangelijk en toch onverzettelijk wilde verdedigen.

Werkende molens en enthousiaste molenaars samenbrengen langs water en onder wolken was een uiting van heimwee naar een tijd waarin mens en natuur nog niet op voet van oorlog stonden en een molenaar doorheen het loergat het totale levensgebeuren en de vruchtbare buiken der velden aanschouwde of even de ogen sloot om helemaal vervuld te raken van het zachte geritsel van de beek op het waterrad.

Paul verheerlijkte de landman, diens al te vaak onderschatte agrarisch-ambachtelijke cultuur en zijn geniale vondsten. Hij lauwerde het volkse genie waaruit volgens hem de molen als oeroud symbool van het leven is ontstaan, als verwezenlijking van een bijbelse missie. De vzw Levende Oost-Vlaamse Molens nam vier jaar geleden de molen van Paul in erfpacht, met de bedoeling die weer helemaal maalvaardig te maken, zoals hij het ons heeft geleerd.

We hadden erop gerekend dat hij in het najaar blij de vang zou kunnen lichten. Hopelijk stuurt Sint-Victor hem op die dag toch nog met een zakje graan naar de molen.

▲ De Huissekoutermolen; zoals molens bedoeld zijn. Paul Bauters heeft dat als geen ander op indrukwekkende wijzen duidelijk gemaakt (foto Paul Bauters, coll. Stichting Levende Molens Roosendaal).

Bernhard Fritsche

Een halve eeuw Mühlenthof in Münster

Liefhebbers van de stad Münster en het Münsterland weten hun cultuurhistorisch erfgoed op waarde te schatten. Daartoe behoort in het bijzonder het openluchtmuseum Mühlenthof op de Sentruper Höhe; Theo-Breider-Weg 1 48149 Münster.

▲De standerdmolen in het openluchtmuseum Mühlenthof in Münster (foto Bernhard Fritsche, 2010).

Dit openluchtmuseum werd in de jaren 1959-1960 gesticht en geopend met de bouw van de standerdmolen. Het idee van de reconstructie van een historische standerdmolen gaat terug tot het jaar 1943 toen zich vrienden van de plaatselijke geschiedenis het voormalige bestaan van 23 windmolens van de stad Münster her-

innerden, waarvan de laatste in 1944 bij een bombardement werd vernield. In de jaren vijftig van de vorige eeuw schonk de landgoedbezitter Raming-Freesen aan de burgergemeenschap Münster und das Münsterland, later vereniging De Bockwindmühl e.V. geheten, de Wilholter Mühle uit Oberlangen (Emsland) voor herbouw in Münster. Al

in het jaar 1961 werd de standerdmolen op de Sentruper Höhe voor het publiek opengesteld. De eigenlijke 'motor' achter het hele gebeuren was de Münsterse verkeersdirecteur Theo Breider.

Hüvener Mühle

Het schenken van de windmolen uit het Emsland was eigenlijk een tegenprestatie omdat mensen uit Münster zich hadden ingezet voor de restauratie van de Hüvener Mühle. Breider leerde bij fietstochten de Hüvener Mühle kennen die toen in desolate toestand verkeerde en waarvoor geen geld voor herstel was. Breider zamelde metr diavorstellingen over het land aan de Ems en de Hase

▲De molen in Oberlangen kort voor de verplaatsing naar Münster (foto archief Mühlenthof-Freilichtmuseum Münster).

▲ De standerdmolen in het openluchtmuseum Mühlenhof; links de rosmolen. De standerdmolen is een 'linkse' molen; het kruis draait van achteren gezien linksom. Niet alleen in Oberlangen, maar ook in het naburige Niederlangen stond een dergelijke standerdmolen. Die staat nu in Papenburg (foto Bernhard Fritsche, 1990).

een startkapitaal van 500 DM in. Dat was in 1955 veel geld. De Emslanders werden enthousiast en slaagden erin dankzij verdere hulpacties de Hübener Mühle weer maalvaardig te maken. In gesprekken kwam men ook op de Wilholter Mühle. Die had in 1930 voor de laatste keer gemalen en was daarna totaal verwaarloosd. Omdat Raming-Freesen geen bestemming voor de molen meer had schonk hij hem aan de mensen uit Münster.

Verplaatsing

Voor de herbouw van de molen in Münster was veel hout nodig. Het meeste materiaal werd door door sponsors verstrekt. Daartoe behoorde ook de VVV van Enschedé dankzij bemiddeling door de Nederlandse consul. De VVV schonk als blijk van vriendschap tussen beide steden een ruim acht meter lange eiken stam die in mei 1961 over de grens vervoerd werd door militairen van de vliegbasis Twente. Het was werkelijk een internationaal transport waarmee de eik van Enschedé naar Münster kwam. Het werd begeleid door Duitse, Nederlandse en Britse militaire politie, plus nog eens gewone Duitse politie! Verder reden soldaten van de bij Handorf liggende Nederlandse eenheid. In de geschonken balk werd als herinnering het wapen van de sponsors aangebracht. De molen werd opgebouwd door Hermann Böök uit Dunum in Oost-Friesland. Hermann Böök stamde uit een oude molenaarsfamilie. Maar wie niet met een molen maalde die bouwde of repareerde windmolens.

Restauratie

Onderzoek van de houten constructie in het jaar 1986 bracht aan het licht dat een restauratie dringend noodzakelijk was. De daarbij vervangen onderdelen zijn nu nog op het museumterrein te zien. Daartoe behoort ook de vriendschapseik uit Enschedé die destijds werd gebruikt voor een kruisplaat van de standerdmolen.

▲ De molen in Oberlangen tijdens de demontage. De foto geeft een goed inzicht in de constructie van de molen. De steen op de bovenste zolder is een maalsteen, de onderste is een pelsteen (foto archief Mühlenhof-Freilichtmuseum Münster).

Hulpactie

Bij de overdracht van de vriendschapseik uit Enschedé verkochten leerlingen van scholen in Münster kaarten van de 'oude-nieuwe molen'. Via deze actie zouden als eerste hulp vanuit vriendenwerk 10.000 broden aan hongerende kinderen in Afrika geschonken worden. Deze actie om de nood van hongerende kinderen te lenigen bestaat overigens nog steeds. Sinds de herbouw van de molen is rond 100.000 euro voor goede doelen via vertrouwensmannen over de hele wereld verdeeld.

Molenhuis

De standerdmolen in Münster is het middelpunt van het openluchtmuseum. Bijna dertig gebouwen zijn er weer opgebouwd. Er zijn ook andere bezienswaardigheden die betrekking hebben op molens, zoals een uit de vroegere kreis Tecklenburg afkomstige cichoreimolen. In een nieuw, zeshoekig gebouw met een rieten dak worden originele onderdelen van deze historische molen van omstreeks 1780 getoond. Verder een rosmolen uit de omgeving van Lengerich die tot omstreeks 1870 in bedrijf was. Het oudste gebouw op het museumterrein is het molenaarshuis (molenaarshuis) uit het jaar 1619. Het werd in 1963 naar Münster verplaatst en stamt oorspronkelijk ook uit het Emsland. Het huis zou gemeenschappelijk door 12 boeren zijn opgericht om daarmee de molenaar een woning te verschaffen en zo te verzekeren dat de molenaar altijd in de nabijheid was.

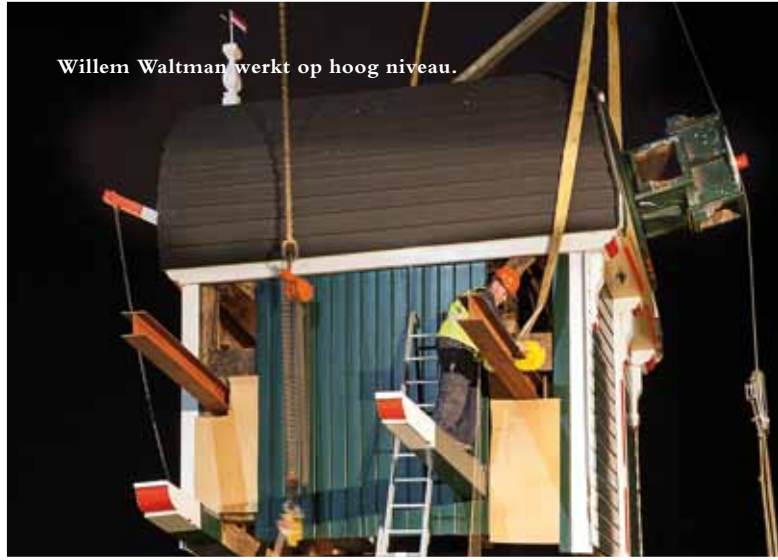

▲ Nogmaals de molen in Oberlangen tijdens de demontage. Let ook op de pasbalk voor de pelsteen onder de voeghouten (foto archief Mühlenhof-Freilichtmuseum Münster).

Alles staat klaar.

Willem Waltman werkt op hoog niveau.

Nederland kent een molencarrousel. Deze draait maar zelden, maar is dat wel het geval, dan is het ook bijzonder spectaculair. We hebben het over drie molens in de omgeving van Leiden die allen om ruimtelijke redenen van standplaats moesten veranderen. Het zijn de **Kalkmolen** en de **Munnikkenmolen** uit Leiderdorp en de **Meerburger** uit Zoeterwoude-Rijndijk. Omdat er een zekere samenhang tussen deze verplaatsingen bestaat is hier het begrip 'molencarrousel' ontstaan. De Kalkmolen heeft via een lange stop op de werf van molenmakerij Verbij inmiddels een plek gevonden in de Doespolder. De Meerburger staat, eveneens bij Verbij, al een aantal jaren te wachten op verplaatsing naar zijn nieuwe locatie. Als u dit artikel onder ogen krijgt heeft de Munnikkenmolen in één keer de sprong naar zijn nieuwe standplaats gemaakt.

Carrousel weer in beweging

Dick Kenbeek

Nachtfoto's: Barbra Verbij.

De reis is begonnen.

Convoi meer dan exceptionnel; alhoewel,
de 126e naoorlogse molenverhuizing...

Landing.

Verheven ondertoren.

Mobiele molen.

Munnikkenmolen

Dit is één van de Leiderdorpse molens die, hoewel reeds sinds 1958 buiten bedrijf, tot eind jaren zestig nog in een open gebied stond. Door grootschalige woningbouw, andere bebouwing plus aanplant van groen kwam hier in de jaren daarna een einde aan. Vanaf 2005 ontwikkelden zich plannen voor verplaatsing die een extra impuls kregen door het voornemen om in de omgeving een grote IKEA vestiging te bouwen. De kosten van de verplaatsing worden voor het grootste deel gedragen door de gemeente Leiderdorp, aangevuld met een bijdrage van de provincie.

Op het laatste moment kwamen omwonenden nog met bezwaren die echter niet werden gehonoreerd. Men heeft volgens zeggen nog geïnformeerd naar de kosten van het plaatsen van een replica maar dit bleek het budget toch wel te boven te gaan.

Voor de molen is een nieuwe standplaats gevonden in het niet bebouwde gedeelte van de polder, gelegen op de hoek van de Dwarswatering en de Does. Op 10 mei is de molen op zijn nieuwe standplaats gezet.

Voorbereiding

Hoewel de nieuwe locatie op betrekkelijke korte afstand van de oude gelegen is had het transport de nodige voeten in

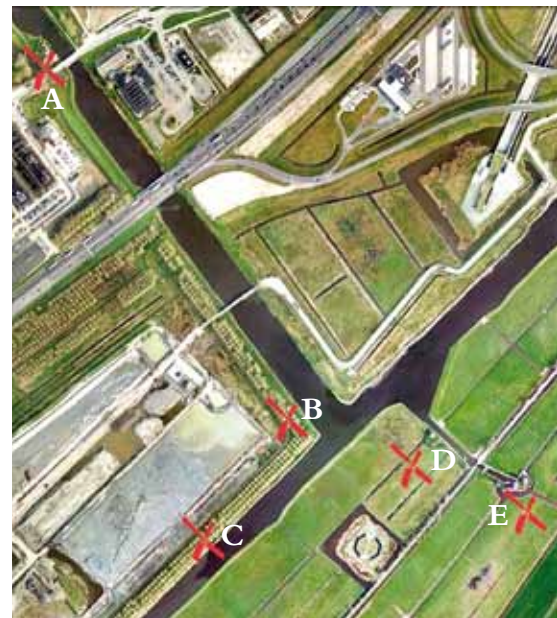

Nachtfoto's: Barbra Verbij.

Het onderwiel is hier na meer dan een eeuw uitgewerkt.

▲ Topografische kaart met het gebied tussen de Rijn, de Zijl, de Dwarswatering en de Does, zoals excursiegangers van De Hollandsche Molen het in 1962 nog zagen; grotendeels groen, beantwoordend aan het traditionele beeld van Holland: weide, koeien, molens. En nu?

▲ Google-satelliefoto met de molenlocaties:
A: oorspronkelijke locatie van de Munnikenmolen; **B:** nieuwe locatie van de Munnikenmolen; **C:** locatie voor de Meerburger molen; **D:** Doeshofmolen; **E:** Achthovense molen. Voor de excursionisten van 1962 moet dit onvoorstelbaar zijn geweest. Alleen over de Does lijkt de wereld nog in orde.

de aarde. Spelbreker was een portaal op het te passeren viaduct over de A4 en HSL dat niet tijdelijk verwijderd mocht of kon worden. Daarom is de molen over de weg via de Persant Snoepweg en Engelendaal naar de Zijl getransporteerd, daar op een dekschuit geladen en via de Kagerplassen, Oudewetering, Braassemmeer, Wijde Aa en Does naar zijn nieuwe plek gebracht. Het transport over de weg mocht alleen tussen 22 uur

's avonds en 4 uur 's morgens plaats vinden zodat in de nacht van 9 op 10 mei een hoop werk verzet moest worden. Voor die tijd is de molen 'reisklaar' gemaakt. Trap en schoren werden verwijderd en van de roeden werd één eind afgehekt. Ook werden de hijsbalken voor de ondertoren en het bovenhuis geplaatst. Op de nieuwe locatie lag inmiddels de nieuwe fundering op de molen te wachten. Het ontwerp hiervoor is

zowel gemaakt als uitgevoerd door molenmakerij Verbij dat de afgelopen jaren bewezen heeft ook op dit gebied zijn mannetje te staan. Verbij nam ook de verplaatsing voor zijn rekening waarvoor twee ploegen in de weer waren.

Plaatsing

Op 10 mei rond 6 uur 's morgens vertrok de dekschuit met de molen van de Zijl richting Does. Bij de brug aan het begin van Hoogmade deed zich een probleem voor. Hoewel wat betreft breedte

▲ Idem de I-profielen in het bovenhuis.

▲ Van boven naar beneden: Reisvaardig: de roeden half kaal gezet; trap, staart en schoren weg, profielen onder de steenlijsten.

Kammen uit het onderwiel; de spil gesjord.

De bledden van het scheprad zijn er wel eens beter aan toe geweest en het zal wel weer beter worden.

De wateras verraadt het bouwjaar van de molen na het afbranden van zijn voorganger.

I-profielen onder de muurplaten moeten de ondertoren straks tijdelijk dragen.

◀ De nieuwe fundering aan de Dwarswatering met links de Does waar de Meerburger een plaats zal krijgen.

alles klopte bleek het met de hoogte door de makelaar op het bovenhuis net niet te gaan. Na demontage kon het transport weer verder en passeerde daarbij het huis van de 83-jarige heer Verbij senior. Volgens de berichten beleefde hij hieraan veel genoeg. Tegen elfen arriveerde de dekschuit op zijn bestemming waarna de plaatsing voortvarend werd aangepakt. Om twaalf uur stond de ondertoren na het nodige passen en meten tot tevredenheid op de betonnen onderbouw, na een korte pauze gevolgd door het bovenhuis. Even na enen had dit zijn plaats op de ondertoren weer gevonden en werd met opruimen begonnen. Het hele gebeuren werd vastgelegd door vertegenwoordigers van Rtvwest en het Leidsch Dagblad. Het aantal belangstellenden was gering, mogelijk omdat er weinig ruchtbaarheid aan gegeven was.

Op zijn nieuwe locatie gaat de molen, evenals op de oude, uitslaan op de Dwarswatering en daar is bewust voor gekozen. Er zijn nog meer parallellen: De molen staat op dezelfde afstand tot het buitenwater en bevindt zich nog steeds in de Munnikkenpolder. Men zou kunnen stellen dat de Munnikkenmolen alleen enkele honderden meters opgeschoven is, al heeft hij daar wel een grote omweg voor moeten maken. Wel staat de molen wat hoger maar dat heeft te maken met voorschriften van het Hoogheemraadschap Rijnland over de hoogte van de voorwaterloop ten opzichte van dijk en boezemwater. Met de plaatsing van de Munnikkenmolen, en op afzienbare termijn de

▲ Het onderwiel staat weer in de wielbak.

▼ Daar komt hij; geen muiterij geweest.

▲De ondertoren zet zijn landing in.

▲De trap ligt al klaar, met links de Does, deel van Rijnlands boezem.

▲Nu het bovenhuis nog.

▲De landing.

▲Het grote moment wordt vereeuwigd.

▲ Bovenhuis in volle vlucht.

▲ Ze hebben elkaar weer gevonden.

Meerburgermolen, wordt hier langs de Does het poldermolenlandschap in oude glorie hersteld. Was er eerst achteruitgang door verplaatsing van de Bosmolen en de Kalkmolen, nu wordt dat weer ongedaan gemaakt. Voor de Meerburger zijn de palen al geslagen en als de Munnikkenmolen gereed is wordt met de fundering begonnen. Beide molens zullen in de toekomst het onbebouwde deel van de Munnikpolder bemalen. Op het ogenblik bevindt zich hier een depot van de Grondbank maar in 2015 moet dit verdwenen zijn en het gebied volledig ingericht opgeleverd worden. Volgens de huidige plannen zal het een waterrijk gebied worden dus in principe kunnen beide molens straks volop aan de slag. Het zal een fraai gezicht worden daar aan de Does.

▲ Toch komt er nog handkracht aan te pas.

▲ Veilig geland.

Dagfoto's: Dick Kenbeek.

▲ Trio; de Doeshof en de achthovense molen staan in de rouw. De kraan torent boven alles uit.

Restauratie van de molen van De Oude Doorn

▲ De staartbalk is duidelijk een oude roe, herkenbaar aan de dichtgelaste hekgaten.

▲ Het afnemen van de staartbalk; had vroeger letterlijk meer voetstappen in de aarde; nu meer pk's.

▲ Vliegende kap; ook de langespruit is een oude roe. De voeghouten zijn niet mis.

▲ Alhoewel....

▲ Achter plaatijzer verborgen gebrek van het linker voeghout.

De romp staat weer recht. ▶

Michel Dellebeke

▲ Het kruierwerk met gietijzeren rollen en ijzeren rollenwagens plus houten velgen aan de buitenzijde.

▲ Ook de keerkuip heeft danig te lijden gehad.

▲ De gemetselde schoorsteen is gekraakt.

Graafwerk in het voeghout. Het zal duidelijk zijn dat een slechte voeghoutkop levensgevaarlijk is. ▼ Er zijn ook molens door verongelukt.

▲ De scheefstand is nog duidelijk zichtbaar, maar de fundering is al gestabiliseerd en de metselaar weet met de rest wel raad.

▲ Met hydraulische vijzels is de romp weer rechtgezet.

In het Land van Heusden en Altena zijn delaatste tijd verscheidene, zelfs zeer grote, restauraties uitgevoerd. Bijgaande fotoreportage van Michel Dellebeke geeft een beeld van gebreken aan de molen van het vroegere waterschap De Oude Doorn en het verhelpen ervan. Het Land van Heusden en Altena was vroeger een waar watermolenparadijs. Alhoewel brand, maar vooral de sloper er hun tol eisten is er nog een aantal overgebleven; molens die een geheel eigen charme uitstralen in een bijzonder karakteristiek landschap.

Alle foto's: Michel Dellebeke, 2 april 2012 - 11 april 2012

Voor de 'Zoeker' uit het vorige nummer is helaas nog geen oplossing binnen gekomen.

De nieuwe 'Zoeker' is een stenen molen nog met een houten as en een opvallend rechte romp; maar waar?

Wie helpt? Reacties a.u.b. te richten aan de redactie van de Molenwereld, Moerdijkstraat 39, 2751 BE Moerkapelle, fax 079-5931303, e-mail: redactie@molenwereld.nl.

Nogmaals Rockanje en Van Riet - 'T BETERE WERK-

Naar aanleiding van de berichten over de Potroede in de molen van Rockanje en het wiekstelsel Van Riet in het vorige nummer reageert roeden- en assenexpert Leo Middelkoop uit Leiden en schrijft:

'Er is met de nog bestaande, thans bijna 125 jaar oude Potroede 1539 in de molen van Rockanje evenwel iets vreemds aan de hand: zowel in het Zuid-Hollands molenboek van 1980 als het artikel in *Molenwereld* is duidelijk te zien dat het gaat om een binnenroede. Zo is die indertijd ook besteld bij Pot.

Wat schetst mijn verbazing: bij de restauratie van 1988 - een andere mogelijkheid lijkt er niet te zijn geweest - is deze roede teruggestoken als buitenroede! De nieuwe Derckxroede 569 is besteld als binnenroede (de lengte is ook met 20,50 meter ook iets korter dan de Pot 1539 met 20,67 meter) maar gestoken als buitenroede! Foutje? Het is in 2009, toen de molen opnieuw werd gerestaureerd, niet hersteld! De molen draait dus met twee binnenroeden. (In de tijd dat er nog volop met slooproeden werd gewerkt kwam dit meer voor; het steken van een buitenroede als binnenroede en omgekeerd. Zo nauw keek men niet: beschikbaarheid, kwaliteit en/of prijs gaven de doorslag. jsb.) Nog iets anders, over het systeem-Van Riet: de molen van Pijnappel in Oud-Zevenaar heeft geen Van Riet meer, maar een 'gewone' Ten Haveklep. Het unieke systeem is vrij stilletjes verdwenen in 1989 toen de Potroede werd vervangen. Het 'waarom' is mij niet bekend. Overigens is dit aangebracht door G.J. Van Riet, niet door Marien van Riet! Curieus is, dat het fragment in het Potarchief bij roede 2809 de aanduiding 'zeilen' bevat maar ook: 'geen kikkers'! Lijkt met elkaar in tegenspraak. Mogelijk was de Nijmeegse Van Riet nog aan het experimenteren toen hij deze roede besteld.'

◀ Een Ansichtkaart van de molen van Oud-Zevenaar, nog met het wiekstelsel van Van Riet.

Help een: **HOBBELAAR!** (6)

Oorzaak 6:

Van buiten naar binnen in de steen

Het mag vreemd lijken, maar een loper die in een kleine, te krappe kuip draait, kan gaan hobbelen. Met name blauwe stenen draaien eigenlijk nooit zuiver in een cirkel. Ze maken een (licht) slingerende beweging en wanneer er dan tussen steen en kuip een dikke film aan meel komt, zet dat de kuip én de loper plaatselijk onder druk. Vaak staat een kuip los, al of niet om centreerhout heen, en dan kan die zelfs de neiging vertonen mee te gaan draaien als het even hard gaat! En wat er dan boven je hoofd (of vóór je) allemaal gebeurt!

Een andere oorzaak met vergelijkbare gevolgen kan een versleten of het ontbreken van een jager zijn, net als een verstopte of dichtgegroeide meelpijp. Als het meel niet vloeiend de kuip verlaat, kunnen de gevolgen onder ongunstige omstandigheden dramatisch zijn. Over een volle kuip gesproken: er was eens een molenpoes die onder het middageten van de molenaar, een dutje ging doen op de warme steen, schijnbaar was er net genoeg ruimte onder of tussen de deksels. Toen het malen werd hervat, ontstond er toch een herrie op

de steenzolder. Het klinkt ongelooflijk, maar de poes in kwestie overleefde het! Nu wat anders, misschien wel de helft van alle oorzaken is in de stenen te zoeken. En dan bedoel ik niet de linkse steen die rechtsom moet draaien, of andersom, dat begrijpt een kind. Twee soorten stenen (b.v. een blauwe op een kunst), kunnen wel problemen geven, maar die komen bijna nooit voort uit hun verschillende natuur. Twee keiharde blauwe stenen hebben wel eens de neiging onder het malen uit te vechten wie de baas is en wie slijten moet! Een harde(re) en een zachte(re) steen, kunnen zich naar elkaar voegen. Een ruwe, niet gladde loper kan tijdens het malen a.h.w. worden afgeremd door de ligger en natuurlijk ook omgekeerd, al hangen de gevolgen sterk af van het maaldoel. Het gaat echter zelden goed wanneer twee stenen met totaal verschillende scherpseks met elkaar moeten samenwerken, zoals een steen met een rechtpandsel en de ander met een gewoon zwaaischerpsel. Meer over wat er in de stenen aan oorzaken voor hobbelen kan liggen de volgende keer.

Pandsel

- 'T BETERE WERK -

De bouwers van de Veendermolen

Naar aanleiding van het artikel in het maartnummer over de Veendermolen reageert de heer S.J. van der Willik uit Oude Wetering, meer speciaal het onderschrift bij de foto over de bouw (pag. 103). Daar staat dat de metselaar Koos Strijk is. De heer Van der Willik wijst er op dat dit niet juist is. Het is Koos Jansen, zoon van Jan Jansen uit Hoogmade. Alle werkers aan de molen kwamen van Hoogmade (de Strijken komen van Rijpwetering). De opperman bij Koos Jansen was Dorus Baak, de schilder was Freek Otto, beide uit Hoogmade. 'Hoe ik dat weet?', schrijft de heer Van der Willik, 'ik stond er bij en ik keek er naar. Ik ben de jongste zoon van Jan van der Willik en Jansje van der Pouw Kraan; geboren op de Veendermolen in 1925'.

We danken de heer Van der Willik hartelijk voor deze correctie.

- ADVERTENTIES -

Molenherstel

Protekta Conserduc-Renofors is al vanaf 1950 landelijk gespecialiseerd in:

- Houtrestauratie
- Duivenwering
- Houtconservering
- Onderhoudscontracten
- Vochtbestrijding

Protekta
Conserduc-Renofors

Postbus 72 | 5420 AB Gemert | tel. 0492-364292 | www.protekta.nl

Houtcompagnie BV

ALMENUM

Houhandel
Zagerij
Import

Voor molenrestauraties

EIKEN- EN BILINGA STAMMEN IN VOORRAAD
In te zagen volgens bestek en tekening

Verder:

Iepen • Bolletrie • Steenbeuk • Douglas
Larix • Azobé • Noord Noors Grenen

Kanaalweg 108 • 8861 KJ Harlingen • Tel. 0517 - 41 33 77 • Fax 0517 - 41 48 73 • www.houtcompagnie.nl

Wisseling van de wacht in Wageningen

▲ Bart (l.) en Hans samen meer dan 50 jaar molenaarservaring (foto: J. Mulder, 3 februari 2012).

Zo langzamerhand naderen molenaars van de eerste lichte jonge ambachtelijke molenaars de pensioengerechtigde leeftijd. Daarom zullen op diverse molens binnen niet al te lange tijd ambachtelijke molenaars om die reden het stokje overdragen. Recent is dat gebeurd in Wageningen waar Hans Dobbe plaats maakt voor Bart Mols. In dit artikel kijken beide terug en vooruit; Bart over Hans en Hans over Bart.

Hans Dobbe stopt na 32 jaar als molenaar

Wie aan Wageningen en Windkoren-molen De Vlijt denkt, denkt aan Hans Dobbe. Hans begon in 1977 op de molen en is officieel gestart op 22 september 1979.

In de afgelopen 32 jaar is naast het vakmanschap van molenaar ook de factor ondernemerschap van wezenlijk belang geworden. Hans heeft daarbij nooit concessies gedaan aan de oorspronkelijke roots van het bedrijf, én waar het allemaal om draait: de molen. Zo wordt nog nagenoeg dagelijks het grootste deel van de biologische tarwe met behulp van windkracht gemalen.

Het verdient respect om al die tijd vast te houden aan de bijzondere aandacht voor EKO producten, waarbij de laatste jaren zelfs 75% van de biologische tarwe ook nog eens uit de streek afkomstig is (Hemmen). Daar waar op bij andere molens de nadruk op de winkel is komen te liggen, is het juist in Wageningen de sterke combinatie van het molenaarsbedrijf in de volle breedte: van reinigen tot en met verkoop van kleinverpakking en daadwerkelijk alles wat daar tussen in zit.

Dat Hans geslaagd is in het opzetten maar zeker ook vasthouden van een succesvol bedrijf, bleek andermaal tijdens de feestelijke bijeenkomst op 17 februari jl. te Wageningen. In het bijzijn

van circa 150 genodigden van allerlei pluimage (klanten, molenaars, buurtbewoners, leveranciers, molenmakers, familie en vrienden), werden Hans en Haticce terecht in het zonnetje gezet. Een eerbetoon aan 32 jaar hard werken en hart voor de zaak. Naast zijn eigen De Vlijt heeft Hans zich ook ingezet voor het Ambachtelijk Korenmolenaars Gilde en de Korenmolenaarscursus.

In het nabije verleden is Hans dan ook terecht onderscheiden voor zijn inzet om van De Vlijt een middelpunt in Wageningen te maken. Op 29 april 2009 werd Hans benoemd tot Lid in de Orde van Oranje Nassau, voor zijn inzet voor De Vlijt en speciaal ook De Wageningse molenmarkt. Kort daarna werd de jarenlange strijd voor het behoud van de biotoop op basis van bedrijfseconomische redenen beloond, door enerzijds een positieve uitspraak de Raad van State en de toekenning van de Evert Smitbiotooprijns 2009 op 5 februari 2010. Met uitzicht op zijn 'pensioenleeftijd' in 2012 is Hans gaan zoeken naar een op-

▲ Het werk gaat door: Bart en op de heftruck Matthijs Bassie (5 februari 2012).

volger die zijn bedrijf voort zou kunnen zetten. Een zoektocht die in 2008 werd voltooid, waarna een intentieverklaring tot overname werd ondertekend per 1 januari 2012. Vanaf dat moment heeft Hans geleidelijk toegewerkt naar de definitieve stap tot overdracht. De Vlijt is tevens een van de eerste grote bedrijven binnen het AKG die met opvolging te maken heeft gekregen, en vanuit dat oogpunt is de overname zelfs een pilot voor de beroepsmolens die in de toekomst eveneens met een wisseling van molenaar/eigenaar te maken krijgen. Het zal niet meevallen om in de voetsporen van Hans te treden. Wat voorop staat is de continuïteit van het florierende ambachtelijke korenmolenbedrijf in

▲Korenmolen Nooit Gedagt te Woudrichem (foto 24 februari 2005).

▲Windkorenmolen De Vlijt te Wageningen (12 mei 2008).

alle facetten zoals Hans dit de afgelopen 32 jaar heeft opgebouwd. In 2012 is Hans zelfs nog 3 dagen in loondienst, een omgekeerde wereld weliswaar, hetgeen getuigt van betrokkenheid bij het bedrijf dat hij heeft grootgebracht.

Bart Mols, de nieuwe molenaar van Molen De Vlijt Wageningen

Toen ik in maart van 2008 in *Molenwereld* een advertentie liet zetten, waarin ik een molenaar vroeg die mijn molenaarsbe-

drijf op termijn over zou willen nemen, was ik eigenlijk wel verbaasd dat de redacteur, Bart Mols enkele dagen later reageerde en geïnteresseerd bleek naar de plaats die binnen enkele jaren vrij zou komen als molenaar van korenmolen De Vlijt te Wageningen. Hij stelde allerlei vragen in zijn brief en binnen twee weken zaten we om de tafel om elkaar in een open gesprek tegemoet te treden en vragen te beantwoorden.

Ondanks het feit dat Bart sinds enkele jaren op professionele wijze korenmolen Nooit Gedagt te Woudrichem exploiteert, nam hij het besluit om per 1 december part-time in loondienst te beginnen op molen De Vlijt met de bedoeling om na enkele jaren de hele exploitatie van dit molenaarsbedrijf over nemen. Ik wist dat Bart al op jonge leeftijd het molenvirus had opgelopen, vrijwilliger was geweest op de uit 1845 daterende korenmolen aan De Pegstukken in Schijndel. Hij had al een publicatie over deze molen op zijn naam staan en na een bezoek aan zijn molen Nooit Gedagt in Woudrichem bleek dat hij daar de zaakjes goed voor elkaar had. Er werd een overeenkomst opgesteld

◀Afscheid in verre omtrek zichtbaar (17 februari 2012).

▲ Een druk bezochte bijeenkomst (foto Ine van Engelen).

waarin de overname van molen De Vlijt per 1 januari 2012 overeengekomen. Een grote stap voor beide mulders. Een die plannen maakt om een druk bedrijf over te gaan nemen en daar de schouders onder te zetten en een oudere molenaar die besluit om op termijn afscheid te nemen van zijn kindje. Bart werkt vanaf december 2008 een dag per week mee om thuis te raken op De Vlijt. Thuis te raken met de graanontvangst, het reinigen, het melangeren en het malen. Verreweg het meeste wordt op De Vlijt met de wind gemalen en dat is ook wat Bart ambieert. Zijn hulp is nodig om de vele bestellingen voor bakkers, winkels en collega-molenaars voor te bereiden. Hij leert laden en lossen, heftruck rijden en maakt daarnaast ook de drukke molenwinkel mee met zijn vele klanten. Wij realiseren ons dat het voor Bart een zeer

▲ Overdracht van de molensleutel (foto Ine van Engelen).

▲ Afscheidspeech van een vertrekkende en blijvende Hans Dobbe (foto Ine van Engelen).

drukke periode is, omdat hij ook molen Nooit Gedagt aan de gang moet houden, die ook nog eens zondags is geopend. Daarom is het een goede beslissing om nu een bijna fulltime molenaar in dienst te hebben op de molen in Woudrichem.

Op 17 februari 2012 heb ik Bart de sleutel van De Vlijt overhandigd in het bijzijn van vele molenaars uit het hele land, ook enkele molenmakers van beide molens, bakkers, winkeliers, leveranciers, familie, vrienden en vele buurtbewoners, die Bart en zijn vrouw Michelle welkom heetten en een ontvangst gaven die voelde als een warme jas.

Het feest werd gegeven in het buurthuis/stadsatelier Ons Huis op een steenworp afstand van De Vlijt, die door full-

time molenaar Matthijs Bassie op een zeer artistieke en bijzondere wijze was versierd, nl. met spandoeken aan de achterzijde van de hekkens, terwijl de molen de hele dag versierd maalde. Vanaf die dag is Bart Mols door de gemeente Wageningen, in de persoon van de burgemeester en zijn vrouw, de gemeenschap, de buurt, al het personeel van De Vlijt, de korenmolenaars van Nederland succes gewenst en kan hij in Wageningen de fakkel overnemen van ondergetekende. Met zijn accuratesse, zijn ambitie en zijn vakmanschap heb ik er alle vertrouwen in dat hij de huidige gang van zaken van Molen De Vlijt goed kan voortzetten. Ik wens hem en zijn vrouw Michelle dan ook alle succes toe met dit mooie molenaarsbedrijf.

wakker

zeilmakers sinds 1933

Gerennommeerd adres voor molenzeilen
Uitvoerbaar in copes, wk 77 en katoen
Div. mogelijkheden in kleur en touwwerk

Zeilmakerij D. Wakker b.v.	• Tel. (010) 591 22 88
Scheldeweg 7	• Fax (010) 591 29 85
Ind. terrein 'Nieuwe Waterweg'	• Mail info@wakker.nl
3144 ES Moassluis	• Site www.wakker.nl

MOLENSTEENMAKERIJ

Voor de beste kunstmaalstenen als ook blauwe basaltlavamaalstenen.
Tevens wrijfstenen, kweernen (romeins model)
demonstratiestenen (doorsnede: 10, 15 of 20 cm.)
en huishoudmolens.
Zeer snel en vakkundig scherpen van uw molenstenen en
maaltechnische adviezen.
www.molenstenen.nl
Werkplaats: Rijksweg 146 6586 AB Plasmolen, Nederland
Telefoon: 024-696 36 54 / Fax: 024-696 36 57
GSM: 0653667686 / E-mail: molensteenmakerij@planet.nl

VAN MEIJEL FUMIGATION

SPECIALISTEN IN BEGASSINGEN

- ➔ Begassen houtaantastende insecten weer mogelijk.
- ➔ Behandeling gehele molen of molenwiel.
Geen sloopwerkzaamheden
100% afdoding van alle stadia.
- ➔ Begassen van molens, molenwielen, woningen, monumentale panden, boten en overige objecten.

VAN MEIJEL
BEGASSINGEN & HOUTCONSERVERING
PLAAGDIERPREVENTIE

info@vanmeijel.com | www.vanmeijel.com | Hengelo: 074 - 277 8530 | Apeldoorn: 055 - 576 8805

Jaarvergadering van De Hollandsche Molen

▲ De geslaagde vrijwillige molenaars met hun diploma.

Zaterdag 31 maart werd de jaarlijkse Algemene Vergadering van de Vereniging De Hollandsche Molen gehouden in het Koninklijk Instituut voor de Tropen te Amsterdam. Als gebruikelijk kwamen 's morgens de huishoudelijke zaken van de vereniging aan de orde. Mevrouw W.M. Verver-Aartsen trad per 7 september 2011 terug als voorzitter van de vereniging. Mevrouw dr. H. Kaag-van der Boon, aftredend, stelde zich niet herkiesbaar.

Als nieuwe bestuursleden werden benoemd de heren drs. N. Papineau Salm en ir. L.J. Zwierstra waarbij eerstgenoemde het voorzitterschap op zich nam.

▲ De nieuwe voorzitter, drs. N. Papineau Salm.

Jaarverslag

Uiteraard stonden de bijdragen aan het molenbehoud zeer hoog in het vaandel. De zorg over en voor de molenbiotoop blijft onverminderd groot.

Het jaar 2011 stond voor De Hollandsche Molen voor een groot deel in het teken van de afronding van in voorgaande jaren geïnitieerde projecten en de start van nieuwe projecten. Het digitaliseringsproject Allemolens.nl is een voorbeeld van de eerste groep; de BankGiro Loterij Molendagen van de tweede. Dankzij de toekenning van een miljoen euro door de BankGiro Loterij kan van 2011 tot en met 2014 een groot aantal activiteiten gerealiseerd worden rond de Nationale Molendag en provinciale molendagen. In 2011 werd ook voor het eerst de Molenprijs toegekend. Molenorganisaties konden een verbeterplan indienen waarmee € 50.000 kon worden gewonnen. Daarvoor kwamen 19 plannen binnen, waarvan er 7 wer-

▲ De directeur van De Hollandsche Molen overhandigt het Certificaat van verdienste van de vereniging aan Rob van Zijll; links Piet Koger.

den genomineerd. Er werden ruim 27.000 stemmen uitgebracht. Tras- en krijtmolen d'Admiraal in Amsterdam werd de winnaar.

In het verslagjaar zijn verschillende onderdelen van de *website* (nieuwpagina, molen van de maand, nieuwe artikelen in de webwinkel, verenigingspagina's, etc.) bijgehouden en geactualiseerd. Tevens is een extra pagina toegevoegd over het werk van de examencommissie en de exameneisen. Op de homepage

is een apart vlak ingeruimd voor Twitter. Voor diverse sociale media zijn speciale buttons toegevoegd waardoor Twitter, Facebook, Flickr, Foursquare en LinkedIn snel te benaderen zijn. De vereniging wordt zo steeds actiever in het gebruik van *sociale media*. Hoofddoel is om de naamsbekendheid van de vereniging groter te maken. Tevens is het een middel om de eigen achterban te versterken, nieuwe doelgroepen aan te boren en op een transparante wijze te laten zien waarmee de vereniging bezig is. Naast de ruim 3700 foto's van 76 verschillende molens op Flickr, probeert de vereniging met name via Twitter en Facebook het leven in en rond de molens zichtbaar te maken. Op Twitter wordt de actualiteit nauwlettend gevolgd. De Hollandse Molen beheert inmiddels één van de grotere erfgoed-Twitteraccounts van Nederland. In 2011 zijn ruim 8.000 berichten verstuurd. Het aantal volgers ligt rond de 1.550. Het Facebook-account telde in het verslagjaar ruim 140 fans. Eind 2011 heeft de vereniging een Google+ profiel aangemaakt. Tevens is een YouTube kanaal opgezet.

Tegenover het nieuwe moest een oude traditie het afleggen: de jaarlijkse excursie werd wegens gebrek aan belangstelling afgelast.

Alle goede bedoelingen en inspanningen ten spijt liep het ledenaantal wederom terug: het daalde weer, weliswaar licht, van 4356 per 1 januari 2011 tot 4331 aan het begin van 2012, een verlies van 112. Gelukkig steeg het aantal donateurs licht van 653 tot 681, evenals het aantal lid eigenaren: van 215 tot 254. De ontwikkeling van het ledental blijft een zorgelijke zaak, zeker wanneer men beseft dat het aantal leden een kwart eeuw geleden rond de 7000 schommelde.

In 2010 heeft het bestuur van De Hollandse Molen een *Werkgroep verzekeren van molens* ingesteld. Deze werkgroep kreeg als opdracht mee de problematiek van het verzekeren van molens in kaart te brengen en mogelijke oplossingen aan te dragen. In november 2011 heeft de werkgroep verslag van haar bevindingen gedaan en deze zijn gepresenteerd tijdens de Molencontactdag. Op woensdag 5 oktober 2011 werd in het gebouw van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed te Amersfoort de web-

▲ Gerard Sturkenboom van de Stichting Molengiftenfonds voor Vernuft en Volharding overhandigt de oorkonde aan Gerard Barendse.

▲ De voorzitter van het Gilde van Vrijwillige Molenaars, Theun Vellinga met de zojuist toegekende oorkonde van de Stichting Molengiftenfonds voor Vernuft en Volharding.

site *Allemolens.nl* met een 'muisklik' officieel 'online' gezet. Daarmee is een einde gekomen aan het project *Allemolens.nl* waaraan twee jaar heel hard is gewerkt door medewerkers en vrijwilligers van vereniging De Hollandse Molen en de Stichting Molendocumentatie die de archieven van de vereniging beheert. Hiermee is een schat aan informatie over bestaande en verdwenen molens samengebracht door diverse molenorganisaties en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Met meer dan 120.000 afbeeldingen en kaarten, bijna 68.000 doorzoekbare tijdschriftpagina's,

11.5000 titels van boeken, tijdschriften en artikelen zijn vanaf begin september 2011 via *Allemolens.nl* te doorzoeken. Met één zoekopdracht zijn alle bronnen die door *Allemolens.nl* worden ontsloten of gekoppeld, te vinden.

Zo vroegen in 2011 allerhande zaken de aandacht, zoals de molenbiotoop, ook al werd de Werkgroep Molenbiotoop per 31 december 2011 opgeheven. Natuurlijk was er de zorg voor de eigen molens en werden er grote restauraties uitgevoerd aan *De Zwaluw in Zuurdijk*, *De Jager in Oud-Vossemeer* en *De Roos in Delft*. *De Roos* is geschikt gemaakt voor de spoor-tunnel die direct onder de molen komt. In het eerste kwartaal is een betonnen funderingsplaat onder de molen aangebracht. Eind april is het molencomplex op spanning gezet, waarbij de belasting van de molen geheel is overgezet op de in en rondom het molencomplex nieuw aangebrachte stalen funderingspalen. Vervolgens zijn de diepwanden aan de oostzijde van de molen gemaakt. De halve stelling (incl. liggers en schoren), die was verwijderd ten behoeve van het aanbrengen van de diepwanden, is in september teruggeplaatst. Eind 2011 is ook het andere deel van de stelling gerestaureerd. Tevens is de eerste zolder teruggelegd.

De restauratie van *De Speelman (Rotterdam-Overschie)* is in het eerste halfjaar van 2011 afgerond. Het bestaande voegwerk is uitgehakt en opnieuw gevoegd. De windpeluw is hersteld. Verder is een nieuwe betonnen vloer in de molen gestort en zijn delen van het exterieur van de molen geschilderd.

Middagprogramma

Het middagprogramma ging van start met de jaarrede van de nieuwe voorzitter, drs. N. Papineau Salm, die de motivatie voor zijn rol bij De Hollandse Molen toelichtte. Voor de komende Nationale Molendag staat een speciaal thema over verhalen rond molens op het programma. En met de regionale molendagen, fotowedstrijd, een grote startmanifestatie op 9 mei, en een nieuwe Molenprijs.

Met de extra restauratiesubsidies van de rijksoverheid van de laatste zes jaar is de restauratieachterstand nu goeddeels ingehaald. Dan komt het erop aan de molens ook in goede staat van onderhoud te houden. Belangrijk is dan ook te vermelden dat door De Hollandse Molen een intensieve lobby werd en wordt gevoerd voor het blijvend subsidiëren van molens in de instandhoudingsregeling Brim. Met een positief resultaat: ruim 700 molens konden begin dit jaar een aanvraag indienen en mogen rekenen op subsidie.

Ook voor de komende jaren wordt er hard gewerkt aan een duurzame regeling, die recht doet aan het feit dat molens de meest onderhoudsgevoelige monumenten zijn en dus niet zonder

▲ De uitreiking van het Certificaat aan Piet Koger.

▲De molenmarkt tijdens de vergadering is altijd weer een plaats van ontmoeting en uitwisseling; niet alleen van ideeën.

▲De marmeren hal van het KIT is een schitterende ontmoetingsplaats.

jaarlijkse steun kunnen zo benadrukte Papineau Salm. Maar dat vergt ook veel van ons, zo vervolgde hij, de vanzelfsprekendheid waarmee we konden rekenen op overheidssubsidies is nu eenmaal aan het verdwijnen. De Hollandsche Molen zelf is zich steeds meer aan het ontwikkelen in de richting van een goede doelenorganisatie. Eigen fondsenwerving is ook echt nodig. Veel meer dan vroeger vraagt de overheid eerst: wat draagt u zelf eigenlijk bij aan het behoud van uw molen. Die vraag wordt steeds belangrijker, voordat subsidie in het zicht is. Het dwingt ons namelijk als het ware niet de overheid centraal te stellen in ons denken en doen, maar vooral onze omgeving. En het motto van het meerjarenplan van De Hollandsche Molen is ook niet voor niets: de molens terug geven aan de samenleving. Herbestemmen is hét sleutelwoord in de monumentenzorg, maar kán dat wel bij molens? Afgelopen jaar rondde de Rijksdienst

voor het Cultureel Erfgoed de discussie over de toekomst van het molenbehoud af. Met de nota *Een toekomst voor molens*. In die titel zit volgens Papineau Salm een zekere vrijblijvendheid en wat mij betreft had het rapport Dé toekomst ván molens geheten. Een toekomst die uitgaat van hun kernwaarde, namelijk die van historische werktuigen. Om ze te behouden is een brede aanpak nodig, zo benadrukte hij. Herbestemmen moet dan niet uit de weg gaan, maar mag nooit een doel op zich zijn. Molens moeten die historische werktuigen blijven, dus nieuwe functies als museum, ontmoetingsplek of zelfs logies mogen het werktuig nooit belemmeren of onmogelijk maken. We moeten er samen aan werken dat de beleving van molens groter wordt, dat ze behouden en beschermd worden. Niet voor niets zijn dat de drie b's in het beleid van de vereniging voor de komende tijd: Beleef de molen, Bescherm de molen en Behartig het molenbelang. Dat kan niet zonder

een sterke Hollandsche Molen. De vereniging richt zich de komende jaren dan ook door al deze thema's heen op méér begunstigers, méér leden, méér bijdragen van fondsen, méér sponsoren. Niet makkelijk in deze tijd, maar ook niet onmogelijk zo stelde de voorzitter: "Dat ik daar als voorzitter een steentje aan mag bijdragen, heel graag. Ik hoop daarbij ook op uw steun te mogen blijven rekenen. Een goed molenjaar 2012 toegewenst!"

Vervolgens lichtte Ingeborg Pouwels als projectleider de BankGiro Loterij Molendagen toe, waarna vervolgens de Certificaten van Verdienste werden uitgereikt.

Certificaten van Verdienste

Tijdens deze jaarvergadering werden twee Certificaten van Verdienste uitgereikt aan personen die zich op bijzondere manier onderscheiden hebben bij de zorg voor molens, te weten aan de heren Rob van Zijll uit Schipluiden en Piet Koger uit Schermerhorn.

Rob van Zijll (50) is afkomstig uit Alphen a/d Rijn. Die gemeente is in meer dan een opzicht molenrijk met natuurlijk als bijzondere parel de viergang in Aarlanderveen, tot op de dag van vandaag in vol bedrijf. Als je het watermolenaarsvak in de volle breedte wilt leren moet je daar zijn. Dat heeft Rob dus gedaan en maalde dar zelfs ook wel als invalmolenaar. Op eigen wieden ging Rob evenwel op de wipmolen van de Steekterpolder, aan de andere kant van de Rijn, tegenover de viergang. Toch was het zijn ideoaal om van zijn hobby zijn beroep te maken. Die kans kreeg hij, niet in Rijnland, maar in Delfland. Daar stond in Schipluiden de Groeneveldse molen, sinds januari 1960 buiten bedrijf. De bemaling was overgenomen door een gemaal dat zo dicht bij de molen was gebouwd dat volop malen op de wind onmogelijk was: de wieden zouden het gemaal raken. Daarom werden ze maar ingekort al was dit overbodig, want gemalen op de wind werd er niet meer. Dat verandert als blijkt dat het gemaal zijn werk onder alle omstandigheden niet af kan. De molen wordt in 1985 geheel maalvaardig gerestaureerd, maar zo dat het scheprad ook elektrisch kan worden aangedreven. Het gemaal wordt aangepast aan de nieuwe situatie en er komt een jonge enthousiaste molenaar-machinist op de molen: Rob van Zijll. Die staat er garant voor dat de molen weer echt een watermolen wordt en blijft; nu al meer dan 25 jaar. Daar blijft het niet bij: ook andere molens in de regio komen door hem weer (meer) tot leven: de Nieuwlandse molen in Hoek van Holland, De Valk in Berkel en de korenmolen De Lelie in Maasland plus het gemaal van de Oude Lierpolder met zijn Crossleymotor. Hij combineert dit met een voortreffelijke zorg voor zijn eigen molen: het interieur van de

Groeneveldse molen mag met ere genoemd worden. Verder is Rob zeer actief binnen de afdeling Zuid-Holland van het Gilde van Vrijwillige Molenaars. Verder zet hij zich in voor de molenbiotoop in de regio en andere molenactiviteiten in het Westland.

Het feest kon trouwens toch niet op voor Rob van Zijll, want tijdens de jaarlijkse 'lintjesregen' zou hij nog bedacht worden met een koninklijke onderscheiding. Piet Koger (77) woont sinds 1985 in de molen van de afd. O van de Schermer, één van de molens van de Stichting de Schermer Molens. Deze stichting heeft sinds 1974 ook één korenmolen in eigendom, de korenmolen De Otter in Oterleek. Sinds 1963 was de molen buiten bedrijf en stilstand is achteruitgang. In 1985 nam Piet Koger het initiatief om de molen nieuw leven in te blazen. Hij ging met een groep vrijwilligers aan de slag en in januari 1990 werd er voor het eerst sinds jaren weer met de molen gemalen. Toch was dat nog maar het begin. Piet besloot met De Otter de beroepsmatige kant op te gaan en sloot zich aan bij het Ambachtelijk Korenmolenaarsgilde en werd bij deze organisatie in 1991 als gezelschapsmolenaar toegelaten. Ook maalde en leverde hij biologisch meel onder het

EKO-keurmerk. Naast het malen werd ook veel aan onderhoud gedaan aan beide molens. In 2005 stopte Piet met De Otter; de jaren gingen tellen; het werk werd steeds meer belast and lost but not least overleed zijn vrouw die bij de molens altijd naast hem had gestaan. Piet begeleidde de overgang van De Otter als 'zorgmolen' voor de zorgorganisatie Fermento die ook Het Roode Hert in Oudorp als zorgmolen beheert. Zo werken in Oterleek nu tien mensen met een beperking in de molen, in de bakkerij en op het terras. Piet Koger was tot voor kort nog als vrijwilliger op De Otter actief, maar nu houdt het bij zijn molen in Schermerhorn.

Het is dankzij mensen als Koger en Van Zijll dat er molens zijn die nog voluit molens zijn en daarvoor het onderste uit de kan halen. Dat kan niet genoeg gewaardeerd én gerespecteerd worden. Natuurlijk is er in het afgelopen verenigingsjaar op molengebied heel wat gepasseerd; vandaar dat bij een aantal opmerkelijke gebeurtenissen speciaal werd stilgestaan.

Vernuft en volharding

Ook werden tijdens de vergadering de gebruikelijke jaarprijzen van de Stichting Molengiftenfonds voor Vernuft en Volharding. Deze stichting ontstond uit de wens om mensen of instellingen te onderscheiden die op een bijzondere wijze vernuft en volharding getoond hebben ten behoeve van molens. Daarom worden eens per jaar tijdens de jaarvergadering van De Hollandsche Molen enige jaarprijzen door deze stichting uitgereikt. Zij werden nu toegekend aan de heren Gerard Barendse uit Poeldijk, Jan van de Velde uit Vaassen en aan het Gilde van Vrijwillige Molenaars dat dit jaar zijn veertigjarig bestaan viert. De interesse voor molens begon bij Gerard Barendse (56) zo'n 40 jaar geleden toen de molen Windlust in Wateringen net was compleeteerd. In 1979 legde hij met succes het examen vrijwillig molenaar af, waarna aanstelling op de Wateringse molen volgde. Samen met eerste molenaar Franken bemaalde hij jarenlang de molen.

Eind 1979 trad Gerard toe tot het bestuur van Het Gilde van Vrijwillige Molenaars, en in 1984 werd hij benoemd tot penningmeester. Deze functie heeft hij in totaal 16 jaar - zeer betrouwbaar en nauwgezet - uitgeoefend. Ook was Gerard actief betrokken bij de korenmolenaarscursus.

Helaas worden Gerards activiteiten beperkt door reuma, hetgeen zijn mobiliteit beperkt. Maar dat belet hem niet om penningmeester te zijn van de afdeling Zuid-Holland van het Gilde van Vrijwillige Molenaars. Hij zet zich ook in voor het maandblad Molenwereld. Hij verwerkt de jaarlijks weerkerende abonnementsbetalingen en ook verzorgt hij de registers op de inhoud van dit tijdschrift.

▲ Molen De Otter in Oterleek (foto Donald Vandenbulcke, 15 juli 2006).

▲ Molen Windlust in Wateringen waar Gerard Barendse als vrijwillig molenaar mee maalde tijdens een Westlandse Molendag, een activiteit waarbij Rob van Zijll nauw is betrokken (foto jsb, 26 juni 2010).

Verder worden foto's uit zijn omvangrijke verzameling gebruikt.

Samenvattend: Gerard is een stille, bescheiden, maar zo belangrijke vrijwilliger die er mede voor zorgt dat de molenwereld blijft draaien.

De allereerste oorkonde die door de toen net opgerichte Stichting Molengiftenfonds voor Vernuft en Volharding werd uitgereikt was, in 1973, voor de toen ook net opgerichte vereniging Het Gilde van Vrijwillige Molenaars. Nu, 40 jaar later, zal het Molengiftenfonds opnieuw prijs en oorkonde uitreiken aan hetzelfde Gilde, vanwege de enorme inzet voor het draaiend houden van de wind- en watermolens en het behoud van het molenaarsvak. In de afgelopen 40 jaar zijn meer dan 1500 vrijwillig molenaars opgeleid en is het vakmanschap vastgelegd in steeds professioneler lesmateriaal.

Als molens niet meer draaien worden het dode monumenten die op den duur alleen nog maar in musea te zien zullen zijn. Draaiende molens zijn levende monumenten, oude werktuigen van bedrijf en techniek, en vaak een bindend element in onze cultuur. Het Gilde heeft in zijn 40-jarig bestaan voor een verrijking van onze samenleving gezorgd door de unieke Nederlandse cultuur rond de molens draaiend te houden. Vrijwillige molenaars hebben hun bestaansrecht in die 40 jaar bewezen.

Bij molenbiotoop denken we meestal alleen aan de omgeving en de windvang van windmolens. Jan van de Velde is iemand die zich al jaren bekommert om de omgeving van door water aangedreven molens. Molens waarbij dus de toetreding van water via een beek van

essentieel belang is. Heel veel beken die in het verleden water voerden zijn verdroogd, verlegd of gekanaliseerd. Watermolens kwamen daardoor als het ware op het droge te staan. Jan werd voorzitter van de Stichting tot behoud van de Veluwe Sprengen en Beken, meestal kortweg 'de Bekenstichting' genoemd. Naast de aandacht voor natuur zorgde hij ervoor dat er aandacht kwam voor de watermolens, voor recreatie en toerisme. Hij was bij het herstel van diverse molens en beken betrokken, en deed een onderzoek met studenten naar 25 verdwenen molens in en rond Renkum. Jan heeft een technische achtergrond op het gebied van moderne wind- en waterenergie en het zal dus niet verbazen dat hij ook kijkt naar de mogelijkheden om met een watergedreven molen elektrische energie op te wekken. In tegenstelling tot bij windmolens kan dit zonder veel inbreuk te maken op het monument en op een relatief eenvoudige wijze.

Al met al redenen genoeg voor het Molengiftenfonds om Jan van de Velde een oorkonde toe te kennen als blijk van waardering voor zijn grote inzet en volharding bij het verzamelen, toegankelijk maken en uitdragen van kennis over

beken, sprengen en watermolens op de Veluwe.

Na de uitreiking van de oorkonden verzorgde de Theatergroep Later Theater een intermezzo waarna de diploma's werden uitgereikt aan de in 2011 geslaagde vrijwillige molenaars.

Getuigschriften

Het uitreiken van de diploma's aan de in het afgelopen jaar geslaagde vrijwillige molenaars is altijd weer een hoogtepunt van de vergadering, niet alleen voor de betrokkenen, maar eigenlijk voor iedereen die het wel en wee van de molens ter harte gaat: zonder molenaars geen draaiende molens!

In 2011 werd 66 kandidaten het examen afgenomen voor windmolens en 3 kandidaten voor watermolens. Van deze 69 personen, konden er 59 (56 voor windmolens en 3 voor watermolens) in Amsterdam hun diploma in ontvangst nemen. Dat is 21 minder dan vorig jaar toen in totaal 80 vrijwillige molenaars het examen behaalden.

*Alle foto's, tenzij anders vermeld:
J.L.J. Tersteeg.*

▲ De Groeneveldse molen in Schipluiden in optima forma (foto Rob van Zijll).

Uit 't kijkgat

Brandstichters

Als molenvriend was ik natuurlijk zeer geschokt door het afbranden van de molen van Burum op 8 april. De foto's van de brand en erna in het vorige nummer van dit blad heb ik zelfs met huiver bekeken. Het zal je als molenaar maar gebeuren dat je mooie molen waar je zo met hart en ziel mee verbonden bent in minder dan een uur plat ligt. Al je inspanningen en goede zorgen zijn werkelijk in

rook opgegaan. Ik kan zelfs een heel rijtje maken om niet-molenaars duidelijk te maken waarom er sprake is van een groot verlies dat veel verder gaat dan de molenaars,

maar daar zal ik u niet mee lastig vallen. En ik ben nog kwaad ook. Natuurlijk komt het voor dat je kunt spreken van overmacht: de brand was niet of moeilijk te vermijden; bijvoorbeeld een kortsluiting. Dan blijft het natuurlijk nog erg, maar er zijn dingen die je nu eenmaal niet of moeilijk voor kunt wezen.

Maar zo lag het hier niet: brandstichting door een stel snotapen, anders kan ik het niet noemen. Dat is onverteerbaar; hoe halen ze het in hun hersens? Ik ging zo ongeveer over de rooie toen ik las dat het HUN BEDOELING NIET WAS OM DE MOLEN IN BRAND TE STEKEN. Wat heb ik nou aan mijn fiets hangen? Ik heb toch echt even mijn ogen uitgewreven toen ik dat las. Natuurlijk; 'fikkie steken' is niet nieuw; ik heb mij er in mijn jeugd ook wel eens aan bezondigd. M'n moeder was er zeker niet van gediend. Ze rook het aan m'n kleren, waarop ik dan direct tot de orde werd geroepen en mij heel duidelijk te verstaan werd gegeven dat ik zulke gekkigheid in het vervolg maar moest nalaten. Daar kon nooit wat goeds van komen.

Als u de foto's in dit blad hebt bekeken dan heeft u ook gezien dat de molen

helemaal van hout was opgetrokken en op een gemetselde voet stond van pakweg een halve meter hoogte. En daar ga je dan fikkie bij steken. Nee natuurlijk was het niet jullie bedoeling om de molen in brand te steken. Ik kan mij nog voorstellen dat kinderen van een jaar of zeven of acht zoiets ondoordacht doen; het gevaar niet ziende. Maar knullen van twaalf tot vijftien? Ben je dan wel goed bij de tijd? Beneveld? Als het niet jullie bedoeling was om de molen in de brand te steken; wat was het dan wel, zo dacht ik in mijn kwaadheid:

- een test om te kijken hoe lang het duurt voordat de brandweer in actie komt?
- een test om te kijken of er een wonder zou gebeuren en het vuur vanzelf uitgaan?
- een test van de brandbestendigheid van de molen?

Ik heb eigenlijk geen zin om er verder over na te denken. Het is en blijft een enorme stommitieit met verstreckende gevolgen. Aan de andere kant: het zal je maar gebeuren als je als vader een mijnheer aan de deur krijgt die je eventjes officieel komt vertellen wat zoonlief heeft uitgehaald. Dan trek je wel even wit weg. Natuurlijk hoop ik dat Burum zijn molen terug krijgt en eerlijk gezegd daar heb ik ook wel vertrouwen in. Ik zal dan ook de laatste zijn om te zeuren dat het 'maar' een replica is. Het had alleen allemaal niet nodig geweest en juist dat doet pijn.

Balie Kluiwer

▲ Foto, www.fotobeets.nl

MOLEN Wereld gaat voor u OPEN!!!

en
MOLENAARSVERLEDEN cadeau!!!
en
nog korting toe!!!

Al elf jaar is Molenwereld het blad bij uitstek op molengebied voor honderden molenliefhebbers met veel nieuws, reportages en allerhande artikelen, rijk geïllustreerd en goed verzorgd.

Meer dan 150 nummers en DERTIEN JAAR MOLENWERELD dat vieren we!

Als u nog nooit abonnee bent geweest en zich nu opgeeft dan krijgt u eenmalig bij uw abonnement het boek **Molenaarsverleden** **ter waarde van € 12,50 cadeau!** Molenaarsverleden is een bundel van veertig interessante artikelen over molens en telt 96 pagina's.

Bovendien kost u een abonnement over 2012 geen € 47,50 maar € 38,50 indien u alle elf nummers van die jaargang wenst te ontvangen. Wilt u er minder dan kunt u voor ieder nummer dat u niet wenst € 3,50 aftrekken.

Als u bijvoorbeeld alleen de laatste drie nummers wenst, dan is de prijs € 38,50 - 8 x € 3,50 = € 10,50.

MOLENWERELD iedere maand per post thuis kan op drie manieren:

1. Door het nemen van een abonnement.
Abonnementen kunnen op ieder gewenst moment ingaan en worden automatisch verlengd tenzij een abonnement uiterlijk 1 december van het lopende abonnementsjaar schriftelijk wordt opgezegd.

Abonnementsprijs: Nederland: € 47,50 per jaar (incl. 6% BTW).
Overig Europa: € 65,- per jaar (incl. 6% BTW).
Overige landen op aanvraag.
De abonnementsprijs dient bij vooruitbetaling te worden voldaan.

2. Door u aan te melden als donateur.
Donateurs van de Stichting Molenwereld in Nederland ontvangen het blad gratis bij een minimum-donatie van € 62,50.

3. Door een cadeau-abonnement.
U kunt ook een abonnement cadeau doen. U geeft dan via onderstaande bon aan wie u de '**MOLENWERELD**' wilt toesturen en met ingang van wanneer. Na ontvangst van het abonnementsbedrag sturen wij u een cadeaubon voor de ontvanger.

Een cadeau-abonnement kan voor een heel of voor een half jaar aangegaan worden.
De prijs voor een heel jaar is € 49,-, voor een half jaar € 24,50. Na afloop van de periode wordt het cadeau-abonnement automatisch door ons beëindigd.

B O N

*JA¹, ik meld mij aan als abonnee op de '**MOLENWERELD**'.

- *volgens bovenstaande aanbieding van € 38,50 voor alle nummers van 2012 en ontvang het boek *Molenaarsverleden* gratis.
 *volgens bovenstaande aanbieding en ontvang het boek *Molenaarsverleden* gratis, maar wens van 2012 alleen de nummers te ontvangen.

- *JA¹, ik meld mij aan als donateur van de Stichting Molenwereld tegen een donatie van € Ik maak mijn donatie over op Postbankrek. 4506935 of Rabobankrek.no 3750.30.867 t.n.v. de Stichting Molenwereld.

- *JA¹, ik wil graag een cadeau-abonnement aanvragen voor:

Naam:

Adres:

Postcode: Plaats:

met ingang van voor een periode van een half/heel² jaar

Als / molenliefhebber / beroepsmolenaar / molenmaker / vrijwillig molenaar³ ben ik speciaal geïnteresseerd in:

..... Handtekening:

Afzender (s.v.p. in drukletters)

Naam:

Adres:

Postcode: Plaats:

Deze bon of een kopie ervan kan, ingestuurd worden aan:

Stichting MOLENWERELD Moerdijkstraat 39 2751 BE Moerkapelle

1. s.v.p. aankruisen hetgeen door u gewenst wordt.

2, 3. s.v.p. doorhalen wat voor u niet van toepassing is.

